

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht

ONDERWERP	Tijdelijke gebiedsgerichte ontheffing Soortenbescherming Pre-SMP gemeente Utrechtse Heuvelrug	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
DATUM	26 januari 2023	VAN	Servicebureau
ZAAKNUMMER	Z2022-00001056	TELEFOON	030 258 91 11
BRIEFNUMMER	D2022-00006993	E-MAIL	servicebureau@provincie-utrecht.nl
UW REFERENTIE	-		
ONTVANGSTSDATUM	5 december 2022		
	Bijlage 1: Voorschriften		
	Bijlage 2: Kaart plangebied particulieren		
BIJLAGE	Bijlage 3: Toetsing Team Natuur en Landbouw		
	Bijlage 4: Methodiek van het "natuurvriendelijk isoleren"		

Gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft een aanvraag ingediend voor een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het onderdeel soortenbescherming. De aanvraag heeft betrekking op activiteiten in de woonkernen Amerongen, Overberg, Doorn en Boswijk, Driebergen-Rijsenburg, Leersum, Maarn, Maarsbergen en Valkenheide van gemeente Utrechtse Heuvelrug en heeft zaaknummer D2022-00006993.

1. Besluit

We hebben op basis van de Wet natuurbescherming en het Beleidskader Wet natuurbescherming provincie Utrecht 2017 besloten:

- Ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen die genoemd zijn in artikel 3.1, tweede lid van de Wet natuurbescherming, voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen, van nesten, rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw.
- Ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen die genoemd zijn in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid van de Wet natuurbescherming, voor zover dit betreft het opzettelijk doden, opzettelijk verstoren en beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis, ruige

dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, meervleermuis, tweekleurige vleermuis, kleine dwergvleermuis en de laatvlieger.

We verlenen de ontheffing voor de periode van twee jaar vanaf 1 maart 2023, of tot zoveel eerder als een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een Soortenmanagementplan (hierna: SMP) wordt verleend voor het gebied waarvoor de ontheffing geldt.

Aan deze ontheffing van de Wet natuurbescherming hebben we voorschriften en mitigerende en/of compenserende maatregelen verbonden. Deze voorschriften (bijlage 1) moeten nageleefd worden en maken integraal onderdeel uit van deze ontheffing.

Hieronder kunt u lezen waarom we dit besluit genomen hebben.

2. Motivering van het besluit

2.1 Omschrijving van de aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van isolatiewerkzaamheden aan daken (binnenzijde en buitenzijde), spouwmuren, borstweringen, het aanbrengen van isolatiewanden aan de binnen- en buitenzijde van de muur en het plaatsen van zonnepanelen bij particuliere grondgebonden woningen binnen de woonkernen Amerongen, Overberg, Doorn en Boswijk, Driebergen-Rijsenburg, Leersum, Maarn, Maarsbergen en Valkenheide van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Andere gestapelde woningen, woningen in bezit van woningcorporaties of projectontwikkelaars vallen hier niet onder. De locatie van het plangebied is opgenomen in bijlage 2.

U vraagt ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming voor wat betreft de gierzwaluw (*Apus apus*), huismus (*Passer domesticus*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*) (hierna: de gebouwbewonende vleermuissoorten), voor een periode van maximaal twee jaar, in te gaan vanaf 1 maart 2023 tot het moment dat deze ontheffing wordt vervangen voor een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een SMP of de twee jaar voorbij zijn.

2.2 Gevolgde procedure

We hebben de aanvraag behandeld volgens hoofdstuk 5 van de Wet natuurbescherming en afdeling 4.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht.

2.3 Toetsingskader

De gierzwaluw en de huismus zijn beschermd op grond van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming.

De aangevraagde gebouwbewonende vleermuissoorten zijn beschermd op grond van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

2.4 Toetsing ontheffingsvoorwaarden

We kunnen de ontheffing voor de Wet natuurbescherming alleen verlenen als voldaan is aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);

- b. er is een geldig wettelijk belang (belangenafweging);
- c. de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de gierzwaluw en de huismus en er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de gebouwbewonende vleermuissoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Hieronder leest u de toetsing en conclusies op deze voorwaarden.

a) Alternatievenafweging

Omschrijving van de alternatieven

U heeft onderzocht of er redelijke alternatieven zijn voor de verduurzaming van de particuliere grondgebonden koopwoningen. Er is voor de betreffende werkzaamheden een afweging gemaakt van andere bevredigende oplossingen voor locatie, werkwijze, planning en inrichting.

Locatie

Verduurzaming van particuliere woningen kan niet elders gerealiseerd worden, omdat verduurzaming van een pand per definitie locatiegebonden is. Bovendien moeten op alle andere locaties ook vergelijkbare werkzaamheden worden uitgevoerd ten behoeve van de energietransitie. Het enige alternatief voor de energietransitie is 'niets doen', of als tussenvorm 'minder doen', maar dit is niet het doel van de energietransitie. Er is daarom geen alternatieve locatie mogelijk voor het verduurzamen van particuliere woningen.

Werkwijze

De gemeente heeft in 2021 haar Transitievisie Warmte vastgesteld en is verplicht de verduurzaming van particuliere woningen te stimuleren. De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft geen andere werkwijze voor particulieren tot haar beschikking dan werken conform de methodiek van het Pre-SMP en het daarbij behorende natuurvriendelijk isoleren. De gebruikelijke onderzoeks- en ontheffingsplicht is moeilijk uitvoerbaar voor particulieren. De kosten zijn hiervoor veel te hoog. Met de door de provincie Utrecht ontwikkelde methodiek zal zo veel mogelijk worden voorkomen dat dieren opzettelijk worden gedood en worden veel alternatieve voorzieningen gerealiseerd. De particuliere en gemeentelijke compensatie samen wordt verondersteld voldoende te zijn om de populaties in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te krijgen. De gebruikelijke onderzoeks- en ontheffingsplicht zal bij particulieren niet of nauwelijks worden nageleefd, met grote schade aan de populaties tot gevolg. Werken conform de Pre-SMP methodiek zien wij als het meest bevredigende alternatief.

Fasering

Om geen onaanvaardbare aantasting van de staat van instandhouding van de beschermde soorten toe te staan wordt het aantal deelnemende woningen wat de komende twee jaar zowel per fase als per CBS-buurt mag isoleren begrensd. Op die manier wordt de fasering van de aantasting geborgd.

Conclusie alternatievenafweging

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven waarbij er een minder negatief effect op de beschermde soorten optreedt. In de huidige situatie worden er door particulieren nauwelijks maatregelen getroffen voor de beschermde gebouwbewonende soorten. Om zoveel mogelijk te voorkomen dat bij de uitvoering van energietransitie beschermde soorten worden gedood is deze aanpak, naar ons oordeel, de meest bevredigende oplossing. Er wordt voldaan aan deze voorwaarde voor een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het onderdeel soortenbescherming.

b) Belangenafweging

Omschrijving van het belang

We toetsen of de ruimtelijke ingreep nodig is op grond van een erkend belang zoals is vastgelegd in de Wet natuurbescherming.

Voor de huismus en gierzwaluw heeft u de ontheffing aangevraagd op grond van het belang genoemd in artikel 3.3, vierde lid, onder b, aanhef en onder 1, van de Wet natuurbescherming: "In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid".

Voor de gebouwbewonende vleermuissoorten heeft u de ontheffing aangevraagd op grond van het belang genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onder b, aanhef en onder 3, van de Wet natuurbescherming: "In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten".

U vraagt ontheffing voor werkzaamheden vanwege verduurzaming van de woningen. In de aanvraag heeft u het belang van de ruimtelijke ingreep onderbouwd.

Algemene afspraken over verduurzaming door renovatie

Er zijn verschillende nationale en internationale doelstellingen over het tegengaan van klimaatverandering. In het Klimaatakkoord van Parijs, dat is gepresenteerd in 2013 en door Nederland is geratificeerd, zijn afspraken gemaakt over het beperken van de opwarming van de aarde. In Nederland zijn afspraken gemaakt in het Energieakkoord van 2013 en het Klimaatakkoord van 2019. In het Energieakkoord is afgesproken dat alle burgers in 2050 in een energieneutraal huis wonen. In het nationale Klimaatakkoord staan afspraken over de verduurzaming van de eerste 1,5 miljoen bestaande woningen in 2030 volgens een wijkgerichte aanpak. Vooruitlopend hierop zijn afspraken gemaakt om tot en met 2022 100.000 corporatiewoningen te verduurzamen.

Om de doelstellingen te kunnen bereiken, is grootschalige renovatie van bestaande woningen nodig. Het verduurzamen van particuliere woningen is een onmisbaar onderdeel van de voorgenomen energietransitie. Woningrenovaties zorgen voor een vermindering in het gebruik van fossiele brandstoffen en daardoor minder uitstoot van schadelijke stoffen. Lagere uitstoot hiervan leidt tot een verbeterde luchtkwaliteit. Op dit moment is het overgrote deel van het energiegebruik in Nederland afkomstig van fossiele bronnen. Om de klimaatdoelstellingen te halen is een transitie nodig naar andere energiebronnen. In het koersdocument Omgevingsvisie en het Coalitieakkoord "Nieuwe Energie voor Utrecht" heeft de provincie de ambitie uitgesproken om uiterlijk in 2040 energieneutraal te zijn. De overstap op hernieuwbare energie is alleen mogelijk als de energiebehoefte voor verwarming drastisch lager wordt. Tegelijkertijd zijn duurzame verwarmingsmethoden zoals warmtepompen alleen inzetbaar in optimaal geïsoleerde gebouwen. Hiervoor moeten woningen dus veel beter geïsoleerd worden dan nu het geval is. Het verduurzamen van particuliere woningen is daarom een essentieel onderdeel van de energietransitie ter voorkoming van verdere klimaatverandering. Woningrenovaties zorgen voor een vermindering in het gebruik van fossiele brandstoffen en daardoor minder uitstoot van schadelijke stoffen. Lagere uitstoot leidt tot een verbeterde luchtkwaliteit. Hiermee draagt renovatie ook bij aan verbetering van de volksgezondheid.

Conclusie belangenafweging

Hiermee is voldoende onderbouwd dat de ruimtelijke ingreep nodig is voor volksgezondheid. Door de werkwijze waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de aanwezige beschermde soorten, blijven de negatieve effecten beperkt. Nu middels de te gebruiken pre-SMP methodiek, naar ons oordeel, voldoende is geborgd dat de

staat van instandhouding van de populaties van de betrokken soorten niet zal verslechteren zijn wij van mening dat het belang van de voorgenomen maatregelen zwaarder weegt dan het beschermingsbelang van (individuele exemplaren) van deze soorten.

Dit betekent dat het wettelijk erkend belang van de ruimtelijke ingreep aangetoond is. Er wordt voldaan aan deze voorwaarde voor een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het onderdeel soortenbescherming.

c) Ecologische beoordeling

Uitgevoerd onderzoek

De aanvraag ziet op een verzoek om een ontheffing op grond van de pre-SMP methodiek, zoals door ons vastgesteld op 22 februari 2022. Op basis van deze methodiek is, door middel van bureaustudie en modelmatig onderzoek, het plangebied onderzocht op de kans op aanwezigheid van beschermde soorten. Door het team Natuur en Landbouw van de provincie Utrecht is onderzocht welk effect de ingreep heeft op aanwezige beschermde soorten. Deze toets is in bijlage 3 bij het besluit gevoegd.

De aanwezigheid van beschermde soorten is voor het plangebied modelmatig berekend. Er is gekozen voor een beredeneerde populatie-inschatting op basis van bekende dichtheden van gierzwaluw, huismus en gebouwbewonende vleermuissoorten. Deze berekende aantallen gierzwaluwen, huismussen en gebouwbewonende vleermuissoorten zijn vervolgens vertaald naar aantallen en typen verblijfplaatsen die horen bij de berekende populaties. De geschatte populaties van de betreffende soorten zijn verdeeld over het totaal aan relevante gebouwen in de woonkernen van Amerongen, Overberg, Doorn en Boswijk, Driebergen-Rijsenburg, Leersum, Maarn, Maarsbergen en Valkenheide binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Op basis van de populatieberekeningen is vervolgens berekend hoeveel paarverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen en kraamverblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten en nestplaatsen van gierzwaluw en huismus horen bij die populatie. Vervolgens is de maximale aantasting van verblijfplaatsen berekend.

Aanwezige beschermde soorten en staat van instandhouding

Aan de hand van bureaustudie is vastgesteld dat in de gemeente Utrechtse Heuvelrug de soorten, gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis voorkomen. De aanwezigheid van kraamkolonies van de kleine dwergvleermuis, meervleermuis en tweekleurige vleermuis wordt in de gemeente Utrechtse Heuvelrug als onwaarschijnlijk beoordeeld, echter zijn verblijfplaatsen nooit geheel uit te sluiten.

De omvang van deze populaties in de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn beschreven in de Toetsing Team Natuur en Landbouw (Provincie Utrecht, 2022) en is terug te vinden in bijlage 4 bij dit besluit. De populatieberekeningen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn in combinatie met de aangeleverde GIS-informatie, ten aanzien van het vastgoed in de woonkernen Amerongen, Overberg, Doorn en Boswijk, Driebergen-Rijsenburg, Leersum, Maarn, Maarsbergen en Valkenheide van gemeente Utrechtse Heuvelrug, verwerkt in twee Excel-tabellen die de verwachte ecologische aantasting berekend, de Excel-tabellen zijn toegevoegd aan de bijlage van het Toetsing Team Natuur en Landbouw.

Effect van de ruimtelijke ingreep op de aanwezige beschermde soorten

Ontheffing wordt gevraagd voor het isoleren van maximaal 30% van de in de wijk te verduurzamen particuliere grondgebonden woningen. Dit betreft 10% in de eerste fase (1.055 woningen) en 20% in de tweede fase (2.110

woningen), wat neerkomt op een totaal van 3.165 woningen in gemeente Utrechtse Heuvelrug. Dit betreft 30% van de in totaal 10.553 particuliere grondgebonden koopwoningen met een energielabel C t/m G. De eerste fase loopt van maart 2023 tot en met augustus 2023 en de tweede fase loopt van september 2023 tot en met uiterlijk oktober 2024.

Het effect van de ingreep in de gemeente Utrechtse Heuvelrug is getoetst door het Team Natuur en Landbouw en is terug te vinden in bijlage 3 van dit besluit. Door de werkzaamheden worden nestlocaties van huismus en gierzwaluw en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen beschadigd. Verder wordt de gebouwbewonende vleermuissoorten verstoord. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Een ontheffing is daarom noodzakelijk. Met de te treffen mitigerende maatregelen wordt het doden van vleermuizen zoveel mogelijk voorkomen maar dit kan, gelet op hun verborgen leefwijze, nooit volledig worden uitgesloten. Om deze reden wordt voor deze situaties zekerheidshalve, ook ontheffing wordt verleend van het verbod tot (opzettelijk) doden van gebouwbewonende vleermuizen.

Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. Ontheffing van de Wet natuurbescherming is daarom noodzakelijk.

Mitigerende (verzachtende) en compenserende (vervangende) maatregelen

U heeft mitigerende en/of compenserende maatregelen voorgesteld om de negatieve ecologische effecten van de werkzaamheden te beperken.

Afhankelijk van de werkzaamheden, rekening houdend met de vereisten van het 'Natuurvriendelijk isoleren', worden er voorafgaand of direct tijdens de werkzaamheden alternatieve voorzieningen voor gierzwaluwen, huismussen en gebouwbewonende vleermuizen gerealiseerd per te isoleren woning.

Particuliere taakstelling

De particuliere verduurzaming dient conform de regels van de "Methodiek Natuurvriendelijk isoleren" plaats te vinden. Daarin is per ingreep (rekening houdend met het verschillende effect per ingreep) uitgewerkt welke voorschriften er gelden. Met het volgen van de regels van het 'natuurvriendelijk isoleren' wordt het verstoren van broedende vogels of van vleermuizen zoveel mogelijk voorkomen. Ook de kans op het doden van (broedsel van) vogels of van vleermuizen wordt met het volgen van de regels geminimaliseerd.

Werkzaamheden met een potentieel negatief effect op de gebouwbewonende vleermuissoorten zijn in de kraamperiode, en deels ook in de winterperiode, niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijk schadelijke werkzaamheden, is bij alle woningen verplicht.

Verduurzamen van de particuliere woningen dient gefaseerd uitgevoerd te worden. In fase 1 (maart 2023 – augustus 2023) mag er maximaal 10% van de woningen in een CBS buurt worden verduurzaamd. In de tweede fase (september 2023 – uiterlijk oktober 2024), als de essentiële verblijfplaatsen in beeld zijn, mag aanvullend tot maximaal 30% van de woningen per CBS-buurt worden geïsoleerd. Bij elke woning moeten permanente alternatieve voorzieningen worden aangeboden om het aanbod aan verblijfplaatsen op peil te houden.

Afhankelijk van de werkzaamheden, rekening houdend met de vereisten van het 'Natuurvriendelijk isoleren', worden er voorafgaand of direct tijdens de werkzaamheden alternatieve voorzieningen voor gierzwaluwen, huismussen en gebouwbewonende vleermuizen gerealiseerd per te isoleren woning.

Gemeentelijke taakstelling

Boven op de particuliere compensatie biedt de gemeente Utrechtse Heuvelrug een aantal voorzieningen aan. De gemeentelijke compensatie is verdeeld over een eerste fase en een tweede fase. De gemeente heeft in eerste fase een compensatie taakstelling met betrekking tot de kraamverblijfplaatsen binnen de gemeente.

Eerste fase compensatie:

De gemeente zal zo snel mogelijk na ontheffingverlening, maar uiterlijk voor 1 maart 2023, het benodigde aantal voorzieningen plaatsen die geschikt zijn als kraamverblijfplaats. Dit moet onderbouwd worden in een globaal compensatieplan en 2 maanden na ontheffing verlening ingediend worden bij de Provincie Utrecht.

De volgende voorzieningen zullen worden aangebracht voor 1 maart 2023:

- negentien voorzieningen als alternatieve kraamverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis
- vier voorzieningen als alternatieve kraamverblijfplaatsen voor de laatvlieger
- twee voorzieningen als alternatieve kraamverblijfplaats voor de baardvleermuis
- twee voorzieningen als alternatief kraamverblijfplaats gewone grootoorvleermuis

De gemeente Utrechtse Heuvelrug zal uiterlijk voor maart 2023 bij de provincie Utrecht een globaal voorstel neerleggen hoe de gemeente de verwachte ecologische aantasting van fase 1 zal compenseren.

Tweede fase compensatie:

Het is mogelijk dat binnen een straal van 100 meter van een kraamgroep dermate veel wordt geïsoleerd in fase 1, dat aanvullende compensatie noodzakelijk wordt gevonden. Een definitief compensatievoorstel wordt uiterlijk augustus 2023 aan de provincie en de RUD Utrecht voorgelegd.

De maatregelen die getroffen worden tijdens de uitvoering van het Pre-SMP, borgen dat de staat van instandhouding van soorten niet verslechtert. Wij gaan akkoord met de voorgestelde maatregelen. In bijlage 1 hebben wij extra maatregelen voorgeschreven om de negatieve effecten van de werkzaamheden verder te verzachten.

Conclusie ecologische beoordeling

In bijlage 3 is de inhoudelijke analyse en toetsing van het effect van de verduurzaming voor de staat van instandhouding van de soorten uitgevoerd. Door het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen tijdens de uitvoering van het Pre-SMP leiden de ingrepen niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de populaties van de huismus en de gierzwaluw en wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de gebouwbewonende vleermuissoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

2.5 Conclusie toetsing aan de ontheffingsvoorwaarden

U heeft voldaan aan alle drie de voorwaarden voor een ontheffing van de Wet natuurbescherming voor het onderdeel soortenbescherming. Daarom verlenen we u ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid en artikel 3.8, eerste lid van de Wet natuurbescherming.

Aan deze ontheffing van de Wet natuurbescherming hebben we voorschriften en mitigerende en/of compenserende maatregelen verbonden. Deze voorschriften (bijlage 1) moeten nageleefd worden en maken integraal deel uit van deze ontheffing.

3. Aanvullende informatie

3.1 Inwerkingtreding van dit besluit en verzending van deze beschikking

Dit besluit treedt in werking vanaf het moment dat het aan u verzonden is.

De mededeling van dit besluit verschijnt binnen twee werkdagen na verzending ook op www.officielebekendmakingen.nl.

De provincie hecht veel waarde aan een goede samenwerking en bevordert dat de verschillende overheidsinstanties zo veel mogelijk gecoördineerd optreden. Informatie-uitwisseling is daarom belangrijk.

We verzenden deze beschikking aan de aanvrager van de ontheffing en een afschrift van de beschikking aan:

- Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht;

3.2 Bezwaar indienen

Belanghebbenden kunnen bij Gedeputeerde Staten van Utrecht bezwaar indienen tegen dit besluit binnen zes weken na de verzenddatum van deze beschikking.

De datum van ontvangst van het ondertekende bezwaarschrift bepaalt of het binnen deze termijn van zes weken valt. We raden u daarom aan zo snel mogelijk het bezwaarschrift in te dienen.

U kunt op de volgende manieren een bezwaarschrift indienen:

- Via het digitale formulier met DigiD- of eHerkenning-ondertekening of via de printversie van dit formulier. U vindt dit formulier op www.provincie-utrecht.nl (zoekterm "Bezwaar tegen beslissing provincie").
- Via een zelfgeschreven bezwaarschrift

Maakt u geen gebruik van het digitale formulier met DigiD- of eHerkenning-ondertekening, maar van de printversie van het formulier of van een zelfgeschreven bezwaarschrift? Onderteken deze dan met een "natte handtekening" en stuur het inclusief eventuele bijlagen per post naar:

Provincie Utrecht
t.a.v. de secretaris van de Awb-adviescommissie
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn geen kosten verbonden.

Let op: het indienen van een bezwaarschrift stelt de inwerkingtreding van het besluit niet uit. Vindt u het belangrijk dat een rechter met spoed kijkt naar de werking van het besluit, voordat Gedeputeerde Staten van Utrecht een beslissing nemen op uw bezwaarschrift? Dan heeft u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank.

Een voorlopige voorziening is een apart proces, naast de bezwaarprocedure. Het is een speciale maatregel zolang het bezwaar nog in behandeling is. De voorzieningenrechter kijkt in dat geval of er een spoedeisend belang is en komt met een uitspraak of de werkzaamheden op basis van het besluit wel of niet mogen starten of doorgaan.

U moet op het moment dat u een voorlopige voorziening aanvraagt al wel een bezwaarschrift ingediend hebben.

Het verzoek om een voorlopige voorziening stuurt u naar:
Voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland
Sector bestuursrecht
Postbus 16005
3500 DA Utrecht

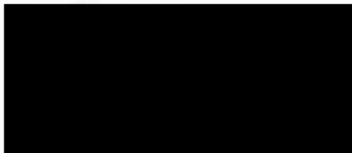
3.3 Andere ontheffingen, vergunningen of toestemmingen

Het kan zijn dat u voor uw project ook andere ontheffingen, vergunningen of toestemmingen nodig heeft op grond van andere wetten of verordeningen. Bijvoorbeeld wanneer een gebied beschermd is op basis van een bestemmingsplan/omgevingsplan of de Algemene plaatselijke verordening. We raden u dan ook aan om hierover zo snel mogelijk contact op te nemen met de gemeente waarin het plangebied ligt. Heeft u vanuit het bestemmingsplan/omgevingsplan of de Algemene plaatselijke verordening toestemming nodig voor de ruimtelijke ingreep? Dan kunt u pas beginnen met het uitvoeren van de werkzaamheden als u alle toestemmingen ontvangen heeft. Neem voor meer informatie hierover contact op met uw gemeente en/of regionale uitvoeringsdienst.

Heeft u een vraag over dit besluit? Neem dan contact op met het Servicebureau Domein Landelijke Leefomgeving via servicebureau@provincie-utrecht.nl en 030 258 91 11.

Wanneer u contact opneemt, geef dan het zaaknummer van de aanvraag door (dit zaaknummer vindt u bovenaan deze beschikking). Dan kunnen we u zo snel mogelijk helpen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Landelijke Leefomgeving

Bijlage 1: Voorschriften bij de ontheffing

We hebben aan deze ontheffing de volgende voorschriften verbonden:

1.1 Algemeen

1. De ontheffing geldt binnen de woonkernen Amerongen, Overberg, Doorn en Boswijk, Driebergen-Rijsenburg, Leersum, Maarn, Maarsbergen en Valkenheide van gemeente Utrechtse Heuvelrug zoals weergegeven in bijlage 2.
2. Deze ontheffing geldt maximaal 2 jaar of tot het moment dat er een gebiedsgerichte ontheffing op basis van een SMP is afgegeven, gerekend vanaf de ingangsdatum van dit besluit.
3. Binnen 15 maanden na de datum van verzending van dit besluit dienen de ecologische onderzoeken voor het SMP grotendeels te zijn afgerond.
4. Binnen 18 maanden na de datum van verzending van dit besluit dient een aanvraag voor een gebiedsgerichte ontheffing op basis van een SMP ingediend te zijn.
5. De ontheffing is geldig voor woningen in particuliere eigendom, voor zover het grondgebonden woningen betreft.
6. De ontheffing is van toepassing op de isolatie van daken, spouwmuuren (inclusief borstwering), het isoleren van gevels zonder spouw en het plaatsen van zonnepanelen. Zonnepanelen op hellende daken zijn tot 1 augustus 2023 enkel toegestaan op woningen waar ook wordt geïsoleerd. Vanaf 1 augustus 2023 zijn zonnepanelen op alle woningen, zonder dat er ook geïsoleerd moet worden, toegestaan.
7. Aan het plaatsen van zonnepanelen is geen maximaal aantal deelnemende woningen verbonden.
8. De ontheffing geldt voor maximaal 30% van het totaal aan grondgebonden woningen in particuliere eigendom. Dit betreft een maximum van 3.165 deelnemende woningen. Deze 30% wordt gemeten per CBS-buurt. Per buurt mag het aantal woningen in fase 1 niet boven de 10% en in fase 2 niet boven de 20% komen.
9. Indien tijdens het SMP-onderzoek een kraamverblijfplaats van een vleermuissoort is vastgesteld, dient de gemeente de bewoner te wijzen op de aanwezigheid de verblijfplaats. Bij die woning mag enkel worden geïsoleerd nadat door een ecologisch deskundige op het gebied van de desbetreffende vleermuissoort een werkwijze is bepaald waarbij de aantasting van de kraamverblijfplaats (zoveel mogelijk) wordt voorkomen.
10. De ontheffinghouder kan het gebruik van de ontheffing toestaan aan derden (ontheffinggebruikers) en aan in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. Zij houdt hiertoe een administratie bij.
11. De ontheffinghouder stelt de ontheffinggebruikers op de hoogte van de toepasselijke voorschriften. Zij blijft medeverantwoordelijk voor de juiste naleving van deze voorschriften in de ontheffing.
12. De ontheffinggebruiker stelt de ontheffinghouder direct op de hoogte indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden andere beschermde soorten dan waarvoor ontheffing is verleend worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 6 noodzakelijk zijn en stopt met de uitvoering hiervan. De ontheffinghouder neemt vervolgens direct contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht (Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of servicebureau@provincie-utrecht.nl), waarna wordt bepaald welke vervolgacties er noodzakelijk zijn.

1.2 Meldingsplicht en registratie

13. De ontheffinggebruiker meldt de betreffende locatie waar werkzaamheden plaatsvinden aan bij de ontheffinghouder via de ArcGIS webapplicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP".
14. Bij de melding dient binnen de gestelde termijn in de "methodiek van het Natuurvriendelijk isoleren", zoals opgenomen in bijlage 4, een fotobewijs toegevoegd te zijn waaruit blijkt:
 - a. Dat de woningen natuurvrij zijn gemaakt;

- b. Dat de woningen natuurvrij zijn gemaakt door een bevoegd persoon;
 - c. Welke alternatieve voorzieningen zijn gerealiseerd tijdens het natuurvrij-maken.
 - d. In geval van borstweringen dient er als alternatief voor het 'natuurvrij maken' een 'vleermuisvrij-verklaring' te zijn toegevoegd.
15. Het plaatsen van zonnepanelen dient zeven dagen voorafgaand aan de werkzaamheden te worden gemeld via de ArcGIS webapplicatie.
 16. De ontheffinghouder controleert of een fotobewijs onderdeel is van de melding. Zonder een fotobewijs als bedoeld in voorschrift 14 mogen geen nadere werkzaamheden worden uitgevoerd.
 17. De ontheffinghouder monitort of het aantal gemelde woningen per buurt niet boven de 10% in fase 1 en de 30% in fase 1 en 2 komt. Zij registreert welke bij adressen er gebruikgemaakt wordt van de ontheffing en deelt op verzoek deze registratie met de RUD Utrecht.
 18. Indien de percentages uit voorschrift 17 zijn bereikt wordt het systeem afgesloten voor het doen van nieuwe meldingen. De ontheffinghouder doet hiervan mededeling bij Servicebureau van de provincie Utrecht.

Natuurvriendelijk isoleren

19. De isolatiewerkzaamheden vinden plaats conform de regels uit de "methodiek van het Natuurvriendelijk isoleren", zoals opgenomen in bijlage 4.
20. Het natuurvrij maken dient te gebeuren onder begeleiding van een vleermuis- en vogelkundige (ecoloog) of door een daartoe bekwaam medewerker van een isolatiebedrijf. Een medewerker van een isolatiebedrijf is bekwaam indien deze aantoonbaar deel heeft genomen aan de training 'Natuurvriendelijk isoleren'.

Gemeentelijke compensatie

21. De door de ontheffinghouder te realiseren compensatie dient gedurende de looptijd van de ontheffing te worden gemonitord op gebruik. De resultaten hiervan dienen een maand voor het aflopen van de ontheffing te worden toegezonden aan de provincie Utrecht en de RUD Utrecht via handhaving-wnb@rudutrecht.nl. Vermeld hierbij het zaaknummer van de ontheffing.
22. Uiterlijk twee maanden na verzending van dit besluit dient een monitoringsplanning toegezonden te worden aan de provincie Utrecht en de RUD Utrecht via handhaving-wnb@rudutrecht.nl waarin is uitgewerkt op welke manier de gemeentelijke voorzieningen worden gemonitord. Vermeld hierbij het zaaknummer van de ontheffing

Eerste fase:

23. Uiterlijk 1 maart 2023 dienen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug negentien alternatieve kraamverblijfplaatsen te zijn gerealiseerd die qua kenmerken en positionering geschikt zijn als verblijfplaats voor een kraamkolonie van de gewone dwergvleermuis.
24. Uiterlijk 1 maart 2023 dienen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug vier alternatieve kraamverblijfplaatsen te zijn gerealiseerd die qua kenmerken en positionering geschikt zijn als verblijfplaats voor een kraamkolonie van de laatvlieger. Voor de laatvlieger is het niet toegestaan om kraamkasten toe te passen als alternatieve kraamverblijfplaatsen.
25. Uiterlijk 1 maart 2023 dienen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug twee kraamvoorzieningen te zijn gerealiseerd die qua kenmerken en positionering geschikt is voor een kraamgroep van de baardvleermuis.
26. Uiterlijk 1 maart 2023 dienen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug twee kraamvoorzieningen te zijn gerealiseerd die qua kenmerken en positionering geschikt zijn voor een kraamgroep van gewone grootoorvleermuis.

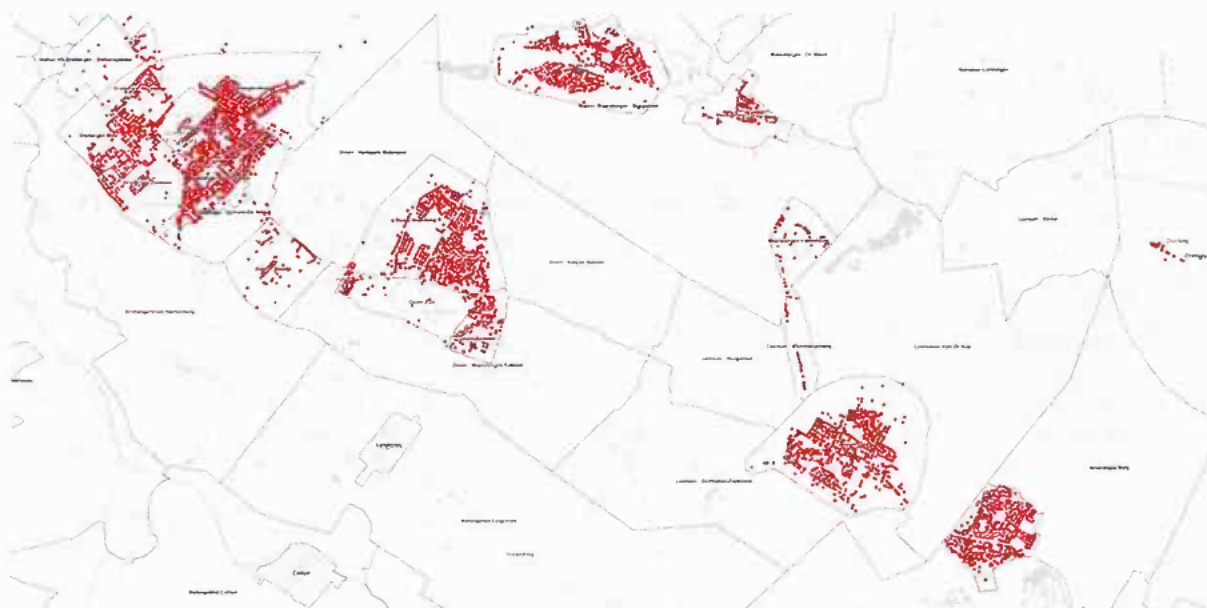
Tweede fase

27. Na afronding van het onderzoek naar de kraamgroepen van vleermuizen dient te worden onderzocht of er in fase 1 verduurzamingsmaatregelen hebben plaatsgevonden binnen 100 meter van een gevonden kraamgroep. Zijn woningen binnen deze straal verduurzaamd, dan dient extra compensatie toegepast te worden en dient uiterlijk augustus 2023 een compensatieplan te worden voorgelegd aan de RUD via handhaving-wnb@rudutrecht.nl. Vermeld hierbij het zaaknummer van de ontheffing.

Intrekken ontheffing

28. De ontheffing kan conform artikel 5.4 van de wet (deels) worden ingetrokken indien:
- a. na 15 maanden de ecologische onderzoeken voor het SMP niet voor 90% zijn afgerond.
 - b. na 18 maanden geen aanvraag om ontheffing op basis van een SMP is ingediend.
 - c. na 18 maanden bij de toetsing van de aanvraag om een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een SMP er geen zicht is op een positieve beschikking voor alle deelnemende buurten en betreffende soorten waarop het SMP zou moeten zien.
 - d. aan de voorschriften in deze ontheffing geen gevolg wordt gegeven.

Bijlage 2: Kaart plangebied particulieren

Onderdeel van het Pre-SMP zijn de grondgebonden particuliere woningen van de kernen van de gemeente Utrechtse heuvelrug, zijnde Amerongen, Overberg, Doorn en Boswijk, Driebergen Rijsenburg, Leersum, Maarn, Maarsbergen en Valkenheide.

Overige verspreid liggende woningen in buitengebieden vallen buiten het pre-SMP, dit zijn de gebieden:

Ameronger Bovenpolder-uiteerwaarden,
Amerongse Berg,
Doorn- Kaapse bossen,
Doorn-Moersbergen- Tuilland
Doorn-Hydepark-Moleneind
Driebergen- Heidestein-Bornia-Noordhout
Driebergerbroek- Sterkenburg
Leersum- Darhuizen- Zuylestein
Leersum-Ginkel
Leersum-Hoogstraat
Leersumse Veld-De Kop
Maarn-Maarsbergen bosgebied
Maarsbergen-De Meent

Bijlage 3: Toetsing Team Natuur en Landbouw

Provincie Utrecht
t.a.v. VVN

Onderwerp	Toetsing door Team NEL	Datum	21 december 2022
Zaaknummer	Z2022-00001056	Team	Natuur en Landschap (NEL)
Briefnummer	-	Van	David van der Veen
Uw referentie	-	Telefoonnr.	+316 42 54 78 52
Ontvangstdatum	21 december 2022	E-mail	samenvoornatuur@provincie-utrecht.nl
Bijlage	Dichtheid- en kansberekening Pre-SMP vleermuizen en vogels gemeente Utrechtse heuvelrug		

Geachte vergunningverleners,

Door middel van deze brief zenden wij onze definitieve toets vanuit Biodiversiteit in stad en dorp (BiSD), onderdeel van Team NEL.

Met vriendelijke groet,

Team NEL, BiSD
Biodiversiteit in stad en dorp
Domein Landelijke Leefomgeving

Dit bericht is digitaal verstuurd en daarom niet ondertekend

TOETSING DOOR TEAM NATUUR EN LANDBOUW

t.a.v. ontheffingsaanvraag zaaknummer Z2022-00001056 van de gemeente Utrechtse heuvelrug om een gebiedsgerichte ontheffing op grond van een pre-soortenmanagementplan met oog op de pre-SMP methodiek.

De gemeente Utrechtse heuvelrug heeft besloten om een Pre-Soortenmanagementplan en Soortenmanagementplan te laten opstellen voor de kernen van de gemeente, zijnde Amerongen en Overberg, Doorn en Boswijk, Driebergen Rijsenburg, Leersum, Maarn, Maarsbergen en Valkenheide.

Overige verspreid liggende woningen in buitengebieden vallen buiten het pre-SMP, dit zijn de gebieden:

Ameronger Bovenpolder-uiteerwaarden,
Amerongse Berg,
Doorn- Kaapse bossen,
Doorn-Moersbergen- Tuilland
Doorn-Hydepark-Moleneind
Driebergen- Heidestein-Bornia-Noordhout
Driebergerbroek- Sterkenburg
Leersum- Darthuizen- Zuylestein
Leersum-Ginkel
Leersum-Hoogstraat
Leersumse Veld-De Kop
Maarn-Maarsbergen bosgebied
Maarsbergen-De Meent

Hiervoor heeft de gemeente op 6 december 2022 een ontheffing aangevraagd voor het isoleren van maximaal 30 procent van de te isoleren woningen in de gemeente Utrechtse heuvelrug.

In aanvulling op de aanvraag van de gemeente, wordt ook ontheffing aangevraagd voor het plaatsen van zonnepanelen binnen de Pre-SMP methodiek.

Team NEL heeft de aanvraag getoetst aan de indieningsvereisten zoals opgenomen in artikel 3.2.3 van de Beleidsregels Natuur en Landschap. Daarnaast heeft team NEL de aanvraag inhoudelijk getoetst aan de methodiek van het pre-SMP zoals vastgesteld op 22 februari 2022. Deze toetsing betreft een advies aan VVN ten behoeve van de ontheffingverlening.

Toets 1: Toetsing aan de indieningsvereisten van de beleidsregels:

De indieningsvereisten zoals opgenomen in artikel 3.2.3 van de BNL

Artikel 3.2.3 Gebiedsgerichte ontheffingen op basis van de pre-SMP-methodiek

1. *"Gedeputeerde Staten kunnen een gebiedsgerichte ontheffing op basis van de pre-SMP methodiek aan gemeenten verlenen voor uitsluitend de verduurzaming van grondgebonden woningen in particulier eigendom.*
2. *Een ontheffing als bedoeld in het eerste lid wordt slechts verleend indien:*
 - a. *De gemeente in een pre-Soortenmanagementplan beschrijft hoe het verlies aan kraamverblijfplaatsen door de gemeente wordt gecompenseerd, zoals beschreven in bijlage 4¹; en,*
 - b. *De verduurzaming zoals bedoeld eerste lid wordt uitgevoerd volgens de pre-SMP methodiek "natuurvriendelijk isoleren" voor verduurzamingswerkzaamheden, zoals beschreven in bijlage 4; en,*
 - c. *Is verzekerd dat gedurende de looptijd van de ontheffing als bedoeld in het eerste lid, een aanvraag voor een opvolgende gebiedsgerichte ontheffing op basis van een soortenmanagementplan wordt voorbereid."*

Toetsing aan de beleidsregels

De aanvraag voldoet aan de vereisten zoals vastgelegd in de beleidsregels t.a.v. de pre-SMP methodiek namelijk:

Ad 1: de aanvraag ziet uitsluitend op de verduurzaming van grondgebonden woningen in particulier eigendom in Utrechtse heuvelrug. Het maximale percentage deelnemende woningen blijft onder de grens van 30% per CBS-buurt.

Ad 2: sub a: in het pre-Soortenmanagementplan wordt beschreven hoe het verlies aan kraamverblijfplaatsen door de particuliere verduurzaming door de gemeente wordt gecompenseerd.

Ad 2 sub b: de verduurzaming wordt uitgevoerd volgens de pre-SMP methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'.

Ad 2 sub c: de gemeente gaat starten met de aanbesteding voor het SMP-veldonderzoek. Dit onderzoek wordt naar verwachting afgerond in december 2023. Een ontheffingsaanvraag binnen 24 maanden wordt daarmee voldoende verzekerd.

Conclusie:

Team NEL acht de aanvraag ontvankelijk omdat deze aanvraag voldoet aan de indieningsvereisten zoals vastgelegd in artikel 3.2.3 van de Beleidsregels Natuur en Landschap.

¹ Bijlage 4 is een bijlage van de BNL

Toets 2: Inhoudelijke analyse en toetsing van het effect van de verduurzaming, rekening houdend met de mitigatie en compensatie aan de staat van instandhouding op grond van de pre-SMP methodiek.

De aangevraagde pre-SMP ontheffing kan alleen worden verleend als de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de gierzwaluw en de huismus en er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de vleermuissoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

In de pre-SMP methodiek wordt het effect van de aantasting op de staat van instandhouding deels modelmatig berekend. Hier worden zeven stappen doorlopen. Voor het opstellen van dit advies zijn voor de gemeente Utrechtse heuvelrug de zeven stappen doorlopen. Voor de achtergrond en toelichting van de populatieberekening verwijzen wij naar de rapportage "Natuurvriendelijk isoleren van particulier woningen onder het pre-Soortenmanagementplan" en de daarbij behorende vastgestelde bijlagen.

De input voor de zeven stappen zijn:

- De populatieberekeningen van Viridis in de gemeente Utrechtse heuvelrug ("Populatie inschatting en achtergronddocument gebouwbewonende vleermuissoorten" en "Populatie inschatting huismus en gierzwaluw");
- De GIS-data van de gemeente Utrechtse heuvelrug;
- De verplichte particuliere compensatie conform de pre-SMP methodiek;
- De voorgestelde gemeentelijke compensatie zoals voorgesteld in het pre-SMP.

De populatieberekeningen voor Utrechtse heuvelrug zijn door Ecologisch adviesbureau Viridis uitgevoerd. De populatie-berekeningen van Viridis zijn getoetst voorafgaand aan de vaststelling van deze berekeningen als onderdeel van de pre-SMP methodiek. Deze berekeningen worden niet nader meer getoetst.

De gemeente heeft GIS-informatie aangeleverd ten aanzien van het vastgoed in de woonkernen van Utrechtse heuvelrug. Deze GIS-informatie is ingeladen in onze GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP".

De populatieberekeningen en de GIS-informatie zijn verwerkt in een Excel-tabel die de verwachte ecologische aantasting berekend. Deze tabel is bij dit advies gevoegd. Van de resultaten wordt hieronder verslag gedaan:

Aantal deelnemende woningen

De gemeente verwacht dat het SMP in het najaar van 2023 gereed is, en daarmee de kraamverblijfplaatsen einde juli 2023 bekend zijn. Voor deze inschatting heeft de gemeente inmiddels een ecologisch bureau ingeschakeld. Daarom wordt ontheffing gevraagd voor het isoleren van maximaal 30% van de te verduurzamen particuliere grondgebonden woningen. Van de in totaal 10.553 relevante particuliere grondgebonden woningen, betreft dit 10% in de eerste blinde fase (afgerond 1055 woningen) en 20% in de tweede fase (afgerond 2.110 woningen), wat neerkomt op een totaal van 3.165 woningen in de gemeente Utrechtse heuvelrug met een energielabel C t/m G. De waarschijnlijke aantal deelnemende woningen wordt geschat op 5-10%. Dit in verband met de beperkte beschikbaarheid van isolatiebedrijven door de vele isolatiewerkzaamheden in Nederland en omdat het overgrote deel van de woningen energielabel C heeft, waarbij verwacht wordt dat deze woningen redelijk goed geïsoleerd zijn. Met het aantal deelnemende woningen is de verwachte ecologische aantasting per woonkern en per soort te berekenen.

Locatie	Relevante gebouwen voor paar- en zomerverblijfplaatsen	Relevante gebouwen voor kraamverblijfplaatsen met correctiefactor *	Relevante particuliere grondgebonden woningen voor paar- en zomerverblijfplaatsen	Relevante particuliere grondgebonden woningen voor kraamverblijfplaatsen met correctiefactor *
Amerongen / Overberg	2.493	1.994,4	1.473	1.178,4
Doorn / Boswijk	3.983	3.187,4	2.101	1.680,8
Driebergen / Rijsenburg	7.178	5.742,4	4.014	3.211,2
Leersum	2.120	1.696	1.428	1.142,4
Maarn / Maarsbergen / Valkenheide	2.184	1.747,2	1.537	1.229,6
Totaal (afgerond)	17.958	14.366	10.533	8442

*Correctiefactor = uitgaande dat maximaal 80% van de relevante gebouwen en woningen geschikt is als kraamverblijfplaats

Verwachte en maximale ecologische aantasting

In de pre-SMP methodiek wordt zowel de *verwachte* ecologische aantasting als de (absolute) *maximale* aantasting berekend. De verwachte ecologische aantasting is op basis van de afgestelde parameters al 'worst case', maar voor de zekerheid is ook berekend wat de absolute maximale aantasting zou zijn (rekening houdend met de standaardafwijking in binomiale kansverdelingen). De maximale aantasting wordt weergegeven om te tonen wat de absolute worst-case-situatie zou zijn. De verwachte ecologische aantasting is het gemiddelde tussen de minimale en de maximale aantasting. De minimale aantasting wordt niet weergegeven, aangezien deze niet past bij het uitgangspunt de aantasting niet te willen onderschatten.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Om de negatieve ecologische effecten van de werkzaamheden te beperken verplicht de pre-SMP-methodiek (verzachtende) en compenserende (vervangende) maatregelen. De particuliere isolatie dient conform de spelregels van het "Natuurvriendelijk isoleren" (zie bijlage 3) plaats te vinden. Daarin is per ingreep (rekening houdend met het verschillende effecten per ingreep) uitgewerkt welke gedragsregels er gelden. De gemeente Utrechtse heuvelrug heeft aangegeven de particulieren op deze manier te willen laten isoleren. De gemeente zal deze methodiek actief bij de particulieren onder de aandacht brengen en er wordt op beperkt niveau gestart met een energievoucher pilot in de gemeente waarbij natuurvriendelijk isoleren standaard meegenomen wordt. De in de Utrechtse heuvelrug actieve isolatiebedrijven worden op de hoogte gebracht van de regels ten aanzien van het 'natuurvriendelijk isoleren' en zullen voorafgaand aan het gebruik van de ontheffing de verplichte training 'Natuurvriendelijk isoleren volgen'.

Met het volgen van de regels van het 'natuurvriendelijk isoleren' wordt het verstoren van broedende vogels of van vleermuizen zo goed als mogelijk voorkomen. Ook de kans op het doden van (broedsel van) vogels of van vleermuizen wordt met het volgen van de regels geminimaliseerd.

Het verlies van verblijfplaatsen kan echter niet worden voorkomen. Daarom is compensatie van het verlies aan verblijfplaatsen verplicht. Afhankelijk van de werkzaamheden, rekening houdend met de vereisten van het

'Natuurvriendelijk isoleren', worden er voorafgaand of direct tijdens de werkzaamheden alternatieven voorzieningen voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen gerealiseerd per te isoleren woning. Daarom is getoetst of de particuliere compensatie voldoende is voor het verlies van de nestplaatsen van de huismus en de gierzwaluw en voor het verlies van de verschillende type verblijfplaatsen van vleermuizen.

1. Toets aan de staat van instandhouding van de gierzwaluw en de huismus

Gierzwaluw

Verwachte huidige staat van instandhouding

Gierzwaluwen komen algemeen voor in dorpen en steden. Het landelijk aantal broedparen is lastig te berekenen door de aanwezigheid van grote aantallen niet-broedende vogels en het kortstondige bezoek aan nestplekken. Het aantal broedparen in Nederland wordt geschat op 40.000 tot 60.000 (SOVON, 2018), maar dit kan (veel) te laag zijn. In dorpen en kleinere steden ligt de verhouding tussen gierzwaluwen en inwoners namelijk op 1: 100. Dan zou de Nederlandse gierzwaluwpopulatie ongeveer 160.000 paren bedragen, bijna vier keer groter dan tot nu toe gedacht, maar cijfers voor de grote steden ontbreken (Verkade et al., 2015²). In enkele steden en dorpen zijn het aantal gierzwaluwen over een langere periode op gestandaardiseerde wijze geteld. Dit levert een stabiel beeld op en in een aantal gevallen zelfs een toename van het aantal gierzwaluwen. Wel zijn er afnames bekend van ingrijpend gerenoveerde buurten en gebouwen. Deze verdwijning van kolonies lijkt mogelijk (ten dele) gecompenseerd te worden door een meer verspreide (en minder opvallende) vestiging elders (Verkade et al., 2015). Omvangrijke kolonies worden dus schaarser. De landelijke staat van instandhouding van de gierzwaluw als broedvogel wordt in Nederland gekarakteriseerd als gunstig. Voor niet-broedvogels is geen trend beschikbaar omdat de soort na het broedseizoen vrijwel direct uit Nederland verdwijnt (SOVON, 2018³).

De trend in verspreiding en populatie en de staat van instandhouding van de gierzwaluw in de provincie Utrecht zijn onbekend, maar er zijn geen redenen om aan te nemen dat deze afwijken van de beoordeling van geheel Nederland. De staat van instandhouding voor de gierzwaluw in de provincie Utrecht wordt daarom beoordeeld als gunstig.

Verwachte en maximale ecologische aantasting gierzwaluw

In de gemeente Utrechtse heuvelrug is modelmatig berekend dat in Utrechtse heuvelrug naar verwachting naar boven afgerond 500 broedparen van de gierzwaluw voorkomen. Naar verwachting broeden naar boven afgerond 294 hiervan in grondgebonden particuliere woningen in Utrechtse heuvelrug. Als 30% van de woningen wordt verduurzaamd worden afgerond 89 nestplaatsen van de gierzwaluw vernield in Utrechtse heuvelrug. Deze aantallen zijn worstcase berekent, want de praktijk leert dat van de meeste woningen met name de gevel en vloer geïsoleerd wordt en in mindere mate het dak, waar juist deze soort aanwezig is. Dit betekent hoe dan ook dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Huisumus

Verwachte huidige staat van instandhouding

De huismus is een algemene broedvogel die in 95% van de Nederlandse atlasblokken voorkomt. De verspreiding overlapt met die van menselijke bewoning. De broedpopulatie van huismus is in Nederland door SOVON geschat op 600.000 tot 1.000.000 broedparen (SOVON, 2018). Sinds 1975 is de populatie huismussen in Nederland ongeveer gehalveerd. Populaties zijn bovendien meer versnipperd geraakt en kleiner geworden. De achteruitgang is het grootst in steden en dorpen, vooral in Laag-Nederland (meest verstedelijkt), en minder in het agrarisch

² Verkade H., J. Jacobs, A. S. Marijnis & H. Van Dijk 2015. 20 jaar Gierzwaluwen inventariseren in Noordwijk. Limosa 88.4: 162 -172.

³ Sovon, 2018. Vogelatlas van Nederland.

gebied. De huismus staat daarom als gevoelig op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Vanaf 2000 lijkt de populatie gestabiliseerd, maar vanuit de MUS-tellingen is de laatste jaren weer een geleidelijke afname ingezet (SOVON, 2019⁴). Ondanks de enorme afname in aantallen is de landelijke verspreiding op het niveau van atlasblokken amper veranderd (-1%). De landelijke staat van instandhouding van de huismus in Nederland is beoordeeld als matig ongunstig. De trend in verspreiding en populatie van de huismus in de provincie Utrecht is nog onbekend, maar er zijn geen directe redenen aan te nemen dat deze afwijken van de trends van geheel Nederland. De staat van instandhouding voor de huismus in de provincie Utrecht wordt daarom beoordeeld als matig ongunstig.

Verwachte en maximale ecologische aantasting huismus

In de gemeente Utrechtse heuvelrug is modelmatig berekend dat in Utrechtse heuvelrug naar verwachting naar boven afgerond 2.002 broedparen van de huismussen voorkomen. Naar verwachting broeden naar boven afgerond 1.174 hiervan in grondgebonden particuliere woningen in Utrechtse heuvelrug. Als 30% van de woningen wordt verduurzaamd worden er in het slechtste geval afgerond naar boven 353 nestplaatsen vernield in Utrechtse heuvelrug. Deze aantallen zijn worstcase berekent, want de praktijk leert dat van de meeste woningen met name de gevel en vloer geïsoleerd wordt en in mindere mate het dak, waar juist deze soort aanwezig is. Dit betekent hoe dan ook dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie huismus en gierzwaluw

Om het opzettelijk doden van vogels en eieren en het opzettelijk verstoren met een wezenlijke invloed op vogels te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'.

Werkzaamheden met een potentieel effect op huismus en gierzwaluw is in het broedseizoen niet toegestaan.

Hiermee wordt voorkomen dat broedende vogels worden verstoord.

Particulier compensatie huismus en gierzwaluw

Niet elke ingreep heeft een potentieel negatief effect op nesten van de gierzwaluw of huismus. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. De ingreep met het grootste effect op vogels is het isoleren van daken door het verwijderen van dakpannen (buitendakisolatie). Als het dak niet opgeleverd kan worden, geschikt voor vogels, dan dienen per woning vier duurzame (gierzwaluw)kasten/stenen te worden geplaatst. Mocht deze zware ingreep (buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 10.553 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal 42.212 (factor 4) vogelkasten gerealiseerd. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

Dit is een ruime compensatie van de naar verwachting aan te tasten 442 nesten, waarvan 89 gierzwaluwnestplaatsen en 353 nestplaatsen van de huismus. Elk nest wordt dan circa 23 keer gecompenseerd. Dit is vele malen meer dan de gangbare compensatiefactor 2 tot 5. Deze vogelvoorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren nestplaatsen. De kans op ingebruikname van deze nesten is erg hoog.

Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Mochten er echter méér dan 4 nesten op een woning worden aangetast, dan zal een broedpaar moeten uitwijken. Het totale aanbod aan alternatieven in de woonkernen is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende nestgelegenheid aanwezig blijft om het broedsucces van de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden.

⁴ Sovon, 2019. Via <https://www.sovon.nl/nl/actueel/nieuws/twaalf-jaar-mus-veel-soorten-de-min>

Zowel het genoemde scenario, als het verwachte effect is worst-case. Alle andere scenario's zullen minder impact op het aantal aan te tasten verblijfplaatsen hebben. Omdat de particuliere compensatie reeds voldoende is, wordt een gemeentelijke compensatie niet noodzakelijk geacht.

Conclusie gierzwaluw en huismus

Het voorkomen van aantasting van legsel en het behoud van een ruim aanbod aan verblijfplaatsen geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

2. Toets aan de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis

Verwachte huidige staat van instandhouding

De gewone dwergvleermuis is algemeen verspreid in de provincie Utrecht. De kans is vrij groot dat een willekeurige woning een functie heeft voor gewone dwergvleermuizen, voor zowel kraam- zomer- paar- als winterverblijfplaatsen van deze soort. Gewone dwergvleermuizen bewonen grondgebonden woningen in potentie jaarrond, en zullen enkel met aanhoudende koude periodes (< -4 graden) massaal overwinteren op bepaalde massa-winterlocaties, deze vallen echter buiten de scope van het pre-SMP omdat het type gebouw voor deze functie nooit in eigendom is van individuele particulieren. Het gaat daarbij namelijk om grote massieve (bakstenen) gebouwen, typische woonflats bijvoorbeeld.

De landelijke staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis is onbekend⁵. De trend en staat van instandhouding voor de gewone dwergvleermuis in de provincie Utrecht is eveneens onbekend.

In Nederland is de totale populatie gewone dwergvleermuizen geschat op 300.000 tot 600.000. Dit komt neer op een dichtheid van 9-18 dieren per km². Deze aantallen zijn gebaseerd op schattingen. In de uitgevoerde berekeningen wordt uitgegaan van hogere dichtheden met een schatting van 800.000 dieren voor heel Nederland, omdat deze als veel reëler worden beoordeeld. In de provincie Utrecht komen op basis van deze dichtheid 35.651 gewone dwergvleermuizen voor. Deze zijn verdeeld over de woonkernen in de provincie Utrecht.

Gemeente Utrechtse heuvelrug

In Utrechtse heuvelrug is modelmatig berekend dat naar verwachting afgerond 1.897 gewone dwergvleermuizen voorkomen (Tabel 1). Naar verwachting zijn er afgerond 11 kraamkolonies aanwezig met maximaal 195 kraamverblijven in het netwerk. Van de 195 kraamverblijven worden er afgerond 117 verwacht in particuliere grondgebonden woningen.

Daarnaast zijn er naar verwachting afgerond 949 paarverblijven en 3.796 zomerverblijven in Utrechtse heuvelrug met daarvan respectievelijk 561 paarverblijfplaatsen en 2.248 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. Omdat (vorstvrije) verblijven ook als (tijdelijk) winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kan een individueel winterverblijf niet worden uitgesloten. Massa-overwinteringslocaties in particuliere grondgebonden woningen binnen de woonkern is echter met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten.

⁵ Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019, Wageningen Universiteit, rapport [520728 \(wur.nl\)](#)

Tabel 1: populatie gewone dwergvleermuizen in Utrechtse heuvelrug

Gewone dwerg- vleermuis	Populatie en kraam- groepen	Aantal verblijven in gemeente Utrechtse heuvelrug				Aantal verblijven in particuliere woningen			Aantal aan te tasten verblijven in de pre-SMP woningen bij 30% isolatie		Blinde aantasting 10% tot inzicht is in kraamgroepen
Locatie	Totale populatie	Kraamgroepen	Kraamverblijven #x15	Paarverblijven # mannen x 1	Zomerverblijven # mannen x 4	Kraamverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Kraamverblijven
Amerongen/ Overberg	227,6	1,3	30	114	456	18	67	269	13 (max 17)	54 (max 61)	1,8 (max 3,1)
Doorn/ Boswijk	441,6	2,5	45	221	884	24	116	466	23 (max 28)	93 (max 102)	2,4 (max 3,9)
Driebergen/ Rijsenburg	689,8	3,9	60	345	1380	34	193	772	39 (max 45)	154 (max 166)	3,4 (max 5,2)
Leersum	261,3	1,5	30	131	524	20	88	353	18 (max 22)	71 (max 78)	2,0 (max 3,4)
Maarn/ Maarsbergen/ Valkenheide	276,6	1,6	30	138	552	21	97	388	19 (max 24)	78 (max 85)	2,1 (max 3,6)
Totaal Utrechtse heuvelrug afgerond	1.897	11	195	949	3.796	117	561	2.248	112 (max 135)	450 (max 492)	11,7 (max 19)

Verwachte en maximale ecologische aantasting

Als maximaal 10% van de te isoleren woningen in Utrechtse heuvelrug in fase 1 wordt verduurzaamd, is er een kans dat er waarschijnlijk 11,7 (maar nooit meer dan 19) kraamverblijfplaatsen van de 195 kraamverblijfplaatsen worden vernield. Als 30% van de woningen in fase 1 en 2 wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 112 (maximaal 135) van de in totaal 949 paar- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vernield, en worden er mogelijk 450 (maximaal 492) van de 3.796 zomerverblijven vernield. Daarnaast worden de gewone dwergvleermuizen verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

In fase 1 worden de kraamverblijfplaatsen onderzocht en worden daarom niet meer meegenomen in de berekening voor fase 1 en 2 samen.

Particuliere mitigatie

Om het opzettelijk doden van gewone dwergvleermuizen te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op gewone dwergvleermuizen zijn in de kraamperiode, en deels ook in de winterperiode, niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijk schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat gewone dwergvleermuizen worden gedood of verwond.

Particuliere compensatie

Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is

daarop afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie tijdens milde winterdagen) te compenseren.

Zomer- en paarverblijven

De ingreep met het grootste effect op zomer- en paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen is het isoleren van spouwmuren en van daken door het verwijderen van dakpannen (buitendakisolatie). Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 10.553 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van tussenwoningen met 2 gevels) 21.066 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning met 3 gevels) 31.599 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan 10.553 grote verblijfplaatsen (100 x 100 in de nok) gerealiseerd of per vrijstaande woning 1 middelgroot en 3 kleine spouwverblijven of 1 klein spouwverblijf per gevel. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

Het maximale aantal aan te tasten zomer- en paarverblijven van de gewone dwergvleermuis betreft maximaal 627 verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 816 (= 627 + 123 + 26 + 40) verblijven. Elk verblijf wordt dan met een factor 10 tot 30 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4. Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomer- en paarverblijfplaatsen. De kans op ingebruikname van deze verblijven is erg hoog.

Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de woonkernen is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen

Bij elke te isoleren kopgevel moet een middelgroot spouwverblijf van 60 x 60 cm en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm komen. Deze zorgen voor een aanbod aan verblijfplaatsen voor kleinere tot middelgrote (kraam)groepen van de gewone dwergvleermuis.

Gemeentelijke compensatie

Boven op de particuliere compensatie biedt de gemeente Utrechtse heuvelrug een aantal voorzieningen aan. De gemeentelijke compensatie is verdeeld over een eerste fase en een tweede fase. De eerste fase betreft het compenseren van de aantasting die plaatsvindt voordat het onderzoek naar de kraamgroepen is afgerond. Dit is de blinde aantasting.

Eerste fase compensatie

De gemeente zal zo snel mogelijk na ontheffingverlening, maar uiterlijk vóór 1 maart 2023 verspreid over de woonkernen 19 voorzieningen realiseren die kansrijk zijn als alternatieve kraamverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis. 19 voorzieningen worden geplaatst verdeeld naar ratio in de woonkernen. De locaties van de kasten in wijken kan bijvoorbeeld bepaald worden op basis van aanwezigheid van parken, woonkern randen en groene zonerings nabij label C t/m G particuliere grondgebonden woningen. Het globale compensatieplan zal voor februari 2023 bij de provincie Utrecht ingediend moeten zijn. Voor het globale compensatieplan en de uitvoering van de voorzieningen zijn reeds externe partijen ingeschakeld.

Tweede fase compensatie

Na afronding van het onderzoek naar de kraamgroepen van de gewone dwergvleermuis wordt door de gemeente bij elke kraamgroep extra kraamvoorzieningen gerealiseerd indien in de eerste fase kopwoningen of vrijstaande woningen binnen een straal van 100 meter zijn geïsoleerd en het aannemelijk is dat het netwerk van de kraamgroepen aanvullende voorzieningen behoeft. Een definitief compensatieplan voor de kraamvoorzieningen wordt uiterlijk augustus 2023 bij de provincie Utrecht ingediend.

Toets aan de gunstige referentiewaarde 1994/2014

In tegenstelling tot het compenseren van zomer- en paarverblijven, wordt bij het compenseren van het verlies van kraamverblijven niet gecompenseerd met een meervoudige compensatiefactor. Dit lijkt mogelijk onvoldoende te zijn. Daarnaast zijn kraamgroepen kritischer ten aanzien van het accepteren van alternatieve kraamverblijven en is het in gebruik nemen van een alternatief nog geen garantie dat de alternatieve voorziening even effectief is. Als laatste is bij de eerste fase compensatie, de locatie van het mogelijke verlies van een kraamverblijfplaats niet gekoppeld aan de locatie van de compensatie. In de tweede fase wordt dit met terugwerkende kracht overigens wel gekoppeld, omdat de locaties dan in beeld zijn gebracht, maar er kan een kraamseizoen voorbijgaan zonder dat een alternatieve voorziening binnen 200 meter beschikbaar is. De grote spouwverblijven bij particulieren zijn weliswaar in grote aantallen en met een ruime spreiding aanwezig, maar mogelijk te klein voor grote kraamgroepen van de gewone dwergvleermuis. In de eerste fase meer compensatie eisen en op diverse locaties aanbieden, is echter niet zinnig. Om toch deze gemeentelijke compensatie te toetsen aan de staat van instandhouding is het volgende onderzocht:

Mocht onverhoopt geen van de aangeboden kraamvoorzieningen in gebruik worden genomen dan zou dat de populaties kunnen schaden. Daarom is ten aanzien van kraamverblijfplaatsen een nadere analyse uitgevoerd ten aanzien van de staat van instandhouding. De redeneerlijn is dat de populatie anno 2021 minus de maximale aantasting boven de gunstige referentiewaarden (1994/2014) dienen te blijven. Daarvoor wordt niet gerekend met de waarschijnlijke aantasting maar met de maximale aantasting. De referentiewaarden van 1994, die vertaald zijn naar de provincie Utrecht worden binnen de pre-SMP methodiek gezien als de 'norm' die de absolute ondergrens vormt. In de pre-SMP methodiek wordt een reële inschatting gemaakt van de populatie anno 2021. Op basis van beide populatie inschattingen (1994 en 2021) kan eenvoudig worden berekend hoeveel verblijfplaatsen er nu zijn, hoeveel er minimaal nodig zijn voor een gunstige staat van instandhouding en dus hoeveel plekken maximaal verloren mogen gaan zonder dat de staat van instandhouding in het geding komt (aantal 2021 - aantal 1994 = maximale aantasting). Dit is een absolute ondergrens, en nadrukkelijk niet een wenselijke grens die wij als bevoegd gezag nastreven. Het is echter wel de enige norm die voor handen is om de staat van instandhouding in wettelijke zin te toetsen.

Als de referentiewaarden van 1994 worden doorvertaald, naar de gemeente Utrechtse heuvelrug, dan is een populatie van 1.399 gewone dwergvleermuizen de minimale populatieomvang, met minimaal 8 benodigde kraamkolonies in de gemeente Utrechtse heuvelrug. Ervan uitgaande dat deze kraamkolonies allemaal 10 essentiële verblijven in het netwerk nodig hebben, zijn in de gemeente Utrechtse heuvelrug ten minste 80 kraamverblijfplaatsen nodig. In Utrechtse heuvelrug blijven er na een maximale worst-case aantasting van 19 (19,2) kraamverblijfplaatsen er minimaal 175,6 (= 194,8 kraamverblijven minus 19,2 kraamverblijfplaatsen) over op basis van de populatieomvang berekening van 2021. Dit is hoger dan de minimale ondergrens van 80.

Als we per woonkern berekenen wat het mogelijke maximale verlies aan verblijfplaatsen is, uitgaande van de populatie inschatting 2021, dan blijven ruim voldoende verblijfplaatsen over voor de populatie zoals die in 1994 is ingesteld als gewenste minimale populatie.

Conclusie

Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van gewone dwergvleermuizen zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomer- en paarverblijven. Daarbij worden bekende kraamgroepen ontzien en worden door de gemeente kansrijke robuuste kraamvoorzieningen aangeboden. Ook komen op alle hoekwoningen middelgrote en op alle vrijstaande woningen grote spouwverblijven die kansrijk zijn voor kleinere (en middelgrote) kraamgroepen.

Daarnaast wordt de kans op het aantasten van een kraamgroep zo klein mogelijk gehouden door een maximale deelname van 10% van de te isoleren particuliere grondgebonden woningen in de eerste fase, en doordat het SMP-kraamonderzoek direct dient te starten in 2023. In fase twee wordt met terugwerkende kracht alsnog gecompenseerd indien bij een kraamgroep isolaties hebben plaatsgevonden. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis door het isoleren van 10.553 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad, zelfs niet als wordt uitgegaan van een worst-case-scenario van een maximale aantasting en geen succes van de gemeentelijke compensatie. Bovendien is er na maximaal twee jaar een volwaardig SMP die de populaties niet alleen goed in beeld heeft, maar ook gericht stimuleert. Isoleren in de gemeente Utrechtse heuvelrug conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

3. Toets aan de staat van instandhouding van de laatvlieger

Verwachte huidige staat van instandhouding

De laatvlieger is algemeen verspreid in de provincie Utrecht. De kans is redelijk dat er een willekeurige woning een functie heeft voor laatvlieger, hoewel de kans op gewone dwergvleermuizen aanzienlijk groter is door de grotere dichtheden van deze soort en de minder kritische eisen aan verblijfplaatsen. Laatvliegers bewonen grondgebonden woningen in potentie jaarrond en hebben in woningen zowel kraam- zomer-, paar en winterverblijfplaatsen. Er is weinig bekend over de aantalsontwikkeling van deze soort en daarnaast laat de soort een negatieve populatietrend zien.

Gemeente Utrechtse heuvelrug

In Utrechtse heuvelrug is modelmatig berekend dat naar verwachting 316 laatvliegers voorkomen (Tabel 2). Naar verwachting zijn er 7 kraamkolonies aanwezig met maximaal 54 kraamverblijven in het netwerk. Zekerheidshalve wordt ervan uitgegaan dat de kraamverblijven essentieel zijn voor een kraamgroep. Van de 54 kraamverblijven worden er 33 verwacht in particuliere grondgebonden woningen.

Daarnaast zijn er naar verwachting 158 paarverblijven en 632 zomerverblijven in Utrechtse heuvelrug met daarvan respectievelijk 94 paarverblijfplaatsen en 374 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. Omdat (vorstvrije) verblijven ook als (tijdelijk) winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kan een individueel winterverblijf niet worden uitgesloten.

Tabel 2: populatie laatvliegers in Utrechtse heuvelrug

Laatvlieger	Populatie en kraam-groepen		Aantal verblijven in gemeente Utrechtse heuvelrug			Aantal verblijven in particuliere woningen			Aantal aan te tasten verblijven in de pre-SMP woningen bij 30% isolatie		Blinde aantasting 10% tot inzicht is in kraamgroepen.
Locatie	Totale populatie	Kraamgroepen	Kraamverblijven #x15	Paarverblijven # mannen x 1	Zomerverblijven # mannen x 4	Kraamverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Kraamverblijven
Amerongen/ Overberg	38	1	9	19	76	5,3	11,2	44,9	2,2 (max 3,7)	9 (max 11,9)	0,5 (max 1,3)
Doorn/ Boswijk	74	1,5	9	37	148	4,7	19,5	78,1	3,9 (max 5,9)	15,6 (max 19,5)	0,5 (max 1,2)
Driebergen/ Rijsenburg	115	2,3	18	57	228	10,1	31,9	127,5	6,4 (max 8,9)	25,5 (max 30,5)	1 (max 2)
Leersum	44	1	9	22	88	6,1	14,8	59,3	3 (max 4,7)	11,9 (max 15,2)	0,6 (max 1,4)
Maarn/ Maarsbergen/ Valkenheide	46	1	9	23	92	6,3	16,2	64,7	3,2 (max 5)	12,9 (max 16,5)	0,6 (max 1,4)
Totaal Utrechtse heuvelrug afgerond	317	7	54	158	632	33	94	375	19 (max 29)	75 (max 94)	4 (max 7)

Verwachte ecologische aantasting laatvlieger

Als 10% van de te isoleren woningen in fase 1 wordt verduurzaamd, is er een kans dat er 4 (maar nooit meer dan maximaal 7,3 afgerond 7) kraamverblijfplaatsen van de 33 kraamverblijfplaatsen wordt vernield. Als 30% van de woningen in fase 1 en 2 wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 19 (max 29) van de 158 paar- en winterverblijfplaatsen van de laatvlieger vernield, en worden er mogelijk 75 (max 94) van de 632 zomerverblijfplaatsen vernield. Daarnaast kunnen de laatvliegers worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie

Om het opzettelijk doden van de laatvlieger te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op laatvliegers zijn in de kraamperiode, en deels ook in de winterperiode, niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijk schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat laatvliegers worden gedood of verwond.

Particuliere compensatie

Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de laatvlieger. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie tijdens milde winterdagen) te compenseren.

Zomer- en paarverblijven

De ingreep met het grootste effect op zomer- en paarverblijfplaatsen van laatvliegers is het isoleren van spouwmuren en van daken door het verwijderen van dakpannen (buitendakisolatie). Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 10.553 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van tussenwoningen met 2 gevels) 21.066 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning met 3 gevels) 31.599 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan 10.553 grote verblijfplaatsen (100 x 100 in de nok) gerealiseerd of per vrijstaande woning 1 middelgroot en 3 kleine spouwverblijven of 1 klein spouwverblijf per gevel. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

Het maximale aantal aan te tasten zomer- en paarverblijven van de laatvlieger betreft 123 (waarschijnlijk betreft het 94) verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 816 (= 627 + 123 + 26 + 40) verblijven. Elk verblijf wordt dan 10 tot 30 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4. Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomer- en paarverblijfplaatsen. De kans op ingebruikname van deze verblijven is erg hoog.

Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de woonkernen is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen

Bij elke te isoleren kopgevel moet een middelgroot spouwverblijf van 60 x 60 cm en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm komen. Deze zorgen voor een aanbod aan grotere verblijfplaatsen en bieden meer ruimte voor deze grotere vleermuissoort.

Gemeentelijke compensatie

Boven op de particuliere compensatie biedt de gemeente Utrechtse heuvelrug een aantal voorzieningen aan. De gemeentelijke compensatie is verdeeld over een eerste fase en een tweede fase. De eerste fase betreft het compenseren van de aantasting die plaatsvindt voordat het onderzoek naar de kraamgroepen is afgerond. Dit is de blinde aantasting.

Eerste fase compensatie

De gemeente zal zo snel mogelijk na ontheffingverlening, maar uiterlijk vóór 1 maart 2023, verspreid over de woonkernen, 4 voorzieningen realiseren die kansrijk zijn als alternatief kraamverblijf voor de laatvlieger.

Tweede fase compensatie

Na afronding van het onderzoek naar de kraamgroepen van de laatvlieger wordt door de gemeente bij elke kraamgroep extra kraamvoorzieningen gerealiseerd, indien in de eerste fase kopwoning of vrijstaande woningen binnen een straal van 100 meter zijn geïsoleerd, en het aannemelijk is dat het netwerk van de kraamgroepen aanvullende voorzieningen behoeft. Een compensatieplan wordt uiterlijk augustus 2023 bij de provincie Utrecht ingediend.

Toets aan de gunstige referentiewaarde 1994/2014

In tegenstelling tot het compenseren van zomer- en paarverblijven, wordt bij het compenseren van het verlies van kraamverblijven niet gecompenseerd met een meervoudige compensatiefactor. Dit lijkt mogelijk onvoldoende te zijn. Daarnaast zijn kraamgroepen van de laatvlieger kritisch ten aanzien van het accepteren van alternatieven, en is het in gebruik nemen van een alternatief nog geen garantie dat de alternatieve voorziening even effectief is. Er zijn ten aanzien van laatvliegers nog geen kraamvoorzieningen beschikbaar die bewezen effectief mogen worden geacht. Als laatste is bij de eerste fase compensatie de locatie van het mogelijke verlies van een kraamtekort niet gekoppeld aan de locatie van de compensatie. In de tweede fase wordt dit met terugwerkende kracht overigens wel gekoppeld, omdat de locaties dan in beeld zijn gebracht, maar er kan een kraamseizoen voorbijgaan zonder dat een alternatieve voorziening binnen 200 meter beschikbaar is. De grote spouwverblijven bij particulieren zijn weliswaar in grote aantallen en met een ruime spreiding aanwezig, maar mogelijk te klein voor kraamgroepen van de laatvlieger. In de eerste fase meer compensatie eisen, en op diverse locaties aanbieden, is echter niet zinnig. Om toch deze gemeentelijke compensatie te toetsen aan de staat van instandhouding is het volgende onderzocht:

Mocht onverhoopt geen van de aangeboden kraamvoorzieningen in gebruik worden genomen dan zou dat de populaties kunnen schaden. Daarom is ten aanzien van kraamverblijfplaatsen een nadere analyse uitgevoerd ten aanzien van de staat van instandhouding. De redeneerlijn is dat de populatie anno 2021 minus de maximale aantasting boven de gunstige referentiewaarden (1994/2014) dienen te blijven. Daarvoor wordt niet gerekend met de waarschijnlijke aantasting maar met de maximale aantasting. De referentiewaarden van 1994, die vertaald zijn naar de provincie Utrecht worden binnen de pre-SMP methodiek gezien als de 'norm' die de absolute ondergrens vormt. In de pre-SMP methodiek wordt een reële inschatting gemaakt van de populatie anno 2021. Op basis van beide populatie inschattingen (1994 en 2021) kan eenvoudig worden berekend hoeveel verblijfplaatsen er nu zijn, hoeveel er minimaal nodig zijn voor een gunstige staat van instandhouding en dus hoeveel plekken maximaal verloren mogen gaan zonder dat de staat van instandhouding in het geding komt (aantal 2021 - aantal 1994 = maximale aantasting). Dit is een absolute ondergrens, en nadrukkelijk niet een wenselijke grens die wij als bevoegd gezag nastreven. Het is echter wel de enige norm die voor handen om de staat van instandhouding in wettelijke zin te toetsen.

Als de referentiewaarden van 1994 worden door vertaald, naar de gemeente Utrechtse heuvelrug, dan is een populatie van 77,5 laatvliegers de minimale populatieomvang, met minimaal 5 benodigde kraamkolonies in de gemeente Utrechtse heuvelrug. Ervan uitgaande dat deze kraamkolonies allemaal 6 essentiële verblijven in het netwerk nodig hebben, zijn in Utrechtse heuvelrug ten minste 18 kraamverblijfplaatsen nodig. In Utrechtse heuvelrug blijven er na een maximale worst-case aantasting van afgerond 7 (7,2) kraamverblijfplaatsen er minimaal 46,8 (= 54 kraamverblijven minus 7,2 kraamverblijfplaatsen) over op basis van de populatieomvang berekening van 2021. Dit ligt boven de ondergrens van 18.

Als we per woonkern berekenen wat het mogelijke maximale verlies aan verblijfplaatsen is uitgaande van de populatie inschatting 2021 dan blijven ruim voldoende verblijfplaatsen over voor de populatie zoals die in 1994 is ingesteld als gewenste populatie.

Conclusie

Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van laatvliegers zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomer- en paarverblijven. Daarbij worden bekende kraamgroepen ontzien en worden door de gemeente kansrijke robuuste kraamvoorzieningen aangeboden. Ook komen op alle hoekwoningen middelgrote en op alle vrijstaande woningen grote spouwverblijven die kansrijk zijn voor groepen.

Daarnaast wordt de kans op het aantasten van een kraamgroep zo klein mogelijk gehouden door een maximale deelname van 10% van de te isoleren particuliere grondgebonden woningen in de eerste fase, en doordat het SMP-onderzoek direct dient te starten. Onder de pre-SMP periode zal mogelijk een kraampek van de laatvlieger verdwijnen maar de kans op het aantasten van een heel netwerk wordt nihil geacht. In fase twee wordt met terugwerkende kracht alsnog gecompenseerd indien bij een kraamgroep isolaties hebben plaatsgevonden. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de laatvlieger door het isoleren van 10.553 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad, zelfs niet als wordt uitgegaan van een worst-case-scenario van een maximale aantasting en geen succes van de gemeentelijke compensatie. Bovendien is er na maximaal twee jaar een volwaardig SMP die de populaties niet alleen goed in beeld heeft, maar ook gericht stimuleert. Isoleren in de gemeente Utrechtse heuvelrug conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

4. Toets aan de staat van instandhouding van de baardvleermuis

Verwachte huidige staat van instandhouding

De baardvleermuis is vrij schaars verspreid in Nederland en het exacte voorkomen van deze soort is vrij onzeker. De meeste waarnemingen zijn bekend uit wintertellingen. Vast staat dat in het buitengebied en langs de randen van (dorps)kernen verblijfplaatsen zijn. Baardvleermuizen verlaten de zomerkwartieren vanaf half juli en zijn in het najaar en in de winter dus niet te vinden in particuliere woningen. Werkzaamheden aan daken kunnen negatieve invloed hebben op baardvleermuizen.

De uitgevoerde populatieberekening geeft een totaal van 1.456 dieren in de provincie Utrecht. Voor baardvleermuizen komt het erop neer dat er erg weinig dieren (naar verwachting 91) voor zullen komen in Utrechtse heuvelrug. De baardvleermuis staat bekend als zeldzaam in Nederland. De kans dat er daadwerkelijk schade plaatsvindt aan populaties baardvleermuizen in de provincie Utrecht door werkzaamheden binnen de scope van dit project wordt ingeschat als minimaal door de lage dichtheden.

Gemeente Utrechtse heuvelrug

In de gemeente Utrechtse heuvelrug is modelmatig berekend dat naar verwachting 90 baardvleermuizen voorkomen (Tabel 3). Naar verwachting zijn er afgerond 4 (3,8) kraamkolonies aanwezig met, per kraamgroep, maximaal 36 kraamverblijfplaatsen in het netwerk. Zekerheidshalve wordt ervan uitgegaan dat alle verblijfplaatsen essentieel zijn voor een kraamgroep. Van de 36 kraamverblijfplaatsen worden er 21,2 verwacht in particuliere grondgebonden woningen.

Daarnaast zijn er naar verwachting 181 zomerverblijfplaatsen in de gemeente Utrechtse heuvelrug met daarvan 106 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. Paarverblijfplaatsen worden niet verwacht in woningen. Baardvleermuizen zijn in het najaar en in de winter nagenoeg niet aanwezig in spouwen en in daken.

Tabel 3: populatie baardvleermuizen in Utrechtse heuvelrug

<i>Baard- vleermuis</i>	Populatie en kraam- groepen		Aantal verblijven in gemeente Utrechtse heuvelrug			Aantal verblijven in particuliere woningen			Aantal aan te tasten verblijven in de pre-SMP woningen bij 30% isolatie		Blinde aantasting 10% tot inzicht is in kraamgroepen.
<i>Locatie</i>	Totale populatie	Kraamgroepen	Kraamverblijven #x15	Paarverblijven # mannen x 1	Zomerverblijven # mannen x 4	Kraamverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Paarverblijven	Zomerverblijven	Kraamverblijven
<i>Totaal Utrechtse heuvelrug afgerond</i>	91	3,8	36	n.v.t.	181	21,2	n.v.t.	106	Nvt	21 (max 26)	2,1 (max 3,6)

Verwachte ecologische aantasting baardvleermuis

Als 10% van de te isoleren woningen in de gemeente Utrechtse heuvelrug in fase 1 wordt verduurzaamd, is er een kans dat er afgerond 2 (maar nooit meer dan 3,6) kraamverblijfplaatsen van de 36 kraamverblijfplaatsen wordt vernield. Als 30% van de woningen in fase 1 en 2 wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 21 (maximaal 26) van de 181 zomerverblijfplaatsen van de baardvleermuis vernield. Daarnaast worden de baardvleermuizen verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie

Om het opzettelijk doden van de baardvleermuis te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op baardvleermuizen zijn in de kraamperiode niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijk schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat baardvleermuizen worden gedood of verwond.

Particuliere compensatie

Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de baardvleermuis. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomerverblijfplaatsen te compenseren.

Zomerverblijfplaatsen

De ingreep met het grootste effect op zomer- en paarverblijfplaatsen van baardvleermuizen is het isoleren van spouwmuren en van daken door het verwijderen van dakpannen (buitendakisolatie). Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 10.553 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van tussenwoningen met 2 gevels) 21.066 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning met 3 gevels) 31.599 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan 10.553 grote verblijfplaatsen (100 x 100 in de nok) gerealiseerd of per

vrijstaande woning 1 middelgroot en 3 kleine spouwverblijven of 1 klein spouwverblijf per gevel. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

Het maximale aantal aan te tasten zomerverblijfplaatsen van de baardvleermuis betreft 26 (waarschijnlijk betreft het 21) verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 816 (= 627 + 123 + 26 + 40) verblijven. Elk verblijf wordt dan 10 tot 30 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4.

Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomerverblijfplaatsen.

Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de woonkernen is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen

Bij elke te isoleren kopgevel moet een middelgroot spouwverblijf van 60 x 60 cm en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm komen. Deze zorgen voor een aanbod aan grotere verblijfplaatsen en bieden meer ruimte voor deze vleermuissoort. De grote spouwverblijven zijn groot genoeg voor een kraamgroep van de baardvleermuizen en hun jongen. Een gemeentelijke taakstelling is niet noodzakelijk maar wordt door de gemeente Utrechtse heuvelrug wel voorgesteld.

Gemeentelijke compensatie

Boven op de particuliere compensatie biedt de gemeente Utrechtse heuvelrug een aantal voorzieningen aan. De gemeentelijke compensatie is verdeeld over een eerste fase en een tweede fase. De eerste fase betreft het compenseren van de aantasting die plaatsvindt voordat het onderzoek naar de kraamgroepen is afgerond. Dit is de blinde aantasting.

Eerste fase compensatie

De gemeente zal zo snel mogelijk na ontheffingverlening, maar uiterlijk vóór 1 maart 2023, twee voorzieningen plaatsen aan de randen van de woonkernen binnen de gemeente Utrechtse heuvelrug. Het globale compensatieplan zal voor februari 2022 bij de provincie Utrecht ingediend moeten zijn.

Tweede fase compensatie

Na afronding van het onderzoek naar de kraamgroepen wordt door de gemeente bij elke kraamgroep extra kraamvoorzieningen gerealiseerd indien in de eerste fase kopwoning of vrijstaande woningen binnen een straal van 100 meter zijn geïsoleerd, en het aannemelijk is dat het netwerk van de kraamgroepen aanvullende voorzieningen behoeft. Een definitief compensatieplan wordt augustus 2023 bij de provincie Utrecht ingediend.

Toets aan de gunstige referentiewaarde 1994/2014

Er zijn ten aanzien van baardvleermuizen nog geen kraamvoorzieningen beschikbaar die bewezen effectief mogen worden geacht, al worden kasten met meerdere compartimenten op een toegankelijke zolder, aan de randen van de woonkernen binnen de gemeente Utrechtse heuvelrug, wel kansrijk bevonden. In de eerste fase compensatie is echter de locatie van het mogelijke verlies van een kraamplek niet gekoppeld aan de locatie van de compensatie. Zeker als slechts twee alternatieve voorzieningen worden aangeboden, is de kans op ingebruikname door de

kraamgroepen uiterst beperkt. De grote spouwverblijven bij particulieren zijn echter wel in grote aantallen en met een ruime spreiding aanwezig, en kunnen het netwerk van de baardvleermuis tijdens de eerste fase goed ondersteunen. In de tweede fase wordt dit met terugwerkende kracht overigens wel gekoppeld, omdat de locaties dan in beeld zijn gebracht. Omdat de eerste fase in de gemeente Utrechtse heuvelrug zo kort duurt, en het gebiedsdekkende onderzoek naar de kraamgroepen naar verwachting in juli 2023 wordt afgerond wordt meer compensatie niet noodzakelijk geacht.

Mocht onverhoopt de aangeboden kraamvoorzieningen niet in gebruik worden genomen dan zou dat de populaties kunnen schaden. Daarom is ten aanzien van kraamverblijfplaatsen een nadere analyse uitgevoerd ten aanzien van de staat van instandhouding. De redeneerlijn is dat de populatie anno 2021 minus de maximale aantasting boven de gunstige referentiewaarden (1994/2014) dienen te blijven. Daarvoor wordt niet gerekend met de waarschijnlijke aantasting maar met de maximale aantasting. De referentiewaarden van 1994, die vertaald zijn naar de provincie Utrecht worden binnen de pre-SMP methodiek gezien als de 'norm' die de absolute ondergrens vormt. In de pre-SMP methodiek wordt een reële inschatting gemaakt van de populatie anno 2021. Op basis van beide populatie inschattingen (1994 en 2021) kan eenvoudig worden berekend hoeveel verblijfplaatsen er nu zijn, hoeveel er minimaal nodig zijn voor een gunstige staat van instandhouding en dus hoeveel plekken maximaal verloren mogen gaan zonder dat de staat van instandhouding in het geding komt (aantal 2021 - aantal 1994 = maximale aantasting). Dit is een absolute ondergrens, en nadrukkelijk niet een wenselijke grens die wij als bevoegd gezag nastreven. Het is echter wel de enige norm die voor handen om de staat van instandhouding in wettelijke zin te toetsen.

Als de referentiewaarden worden door vertaald naar de gemeente Utrechtse heuvelrug dan is een populatie van 91 baardvleermuizen de minimale populatieomvang, met 3,8 kraamkolonies in de gemeente Utrechtse heuvelrug. Ervan uitgaande dat deze kraamkolonies minimaal 6 essentiële verblijven in het netwerk nodig hebben, zijn in Utrechtse heuvelrug ten minste 22,6 kraamverblijfplaatsen nodig. In Utrechtse heuvelrug blijven er van de 36 kraamverblijfplaatsen na een maximale worst-case aantasting ten minste 32,4 (= 36 minus 3,6 kraamverblijfplaatsen) over op basis van de populatieomvang berekening van 2021. Dit is meer dan de ondergrens van 22,6.

Als we per woonkern berekenen wat het mogelijke maximale verlies aan verblijfplaatsen is uitgaande van de populatie inschatting 2021 dan blijven ruim voldoende verblijfplaatsen over voor de populatie zoals die in 1994 is ingesteld als gewenste populatie.

Conclusie

Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van baardvleermuizen zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomerverblijfplaatsen. Daarbij worden bekende kraamgroepen ontzien en worden door de gemeente kansrijke robuuste kraamvoorzieningen aangeboden. Ook komen op alle hoekwoningen middelgrote en op alle vrijstaande woningen grote spouwverblijven die kansrijk zijn voor groepen.

Daarnaast wordt de kans op het aantasten van een kraamgroep zo klein mogelijk gehouden door een maximale deelname van 10% van de te isoleren particuliere grondgebonden woningen in de eerste fase, en doordat het SMP-onderzoek direct dient te starten. In fase twee wordt met terugwerkende kracht alsnog gecompenseerd indien bij een kraamgroep isolaties hebben plaatsgevonden. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de baardvleermuis door het isoleren van 10.553 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad, zelfs niet als wordt uitgegaan van een worst-case-scenario van een maximale aantasting en geen succes van de gemeentelijke compensatie. Bovendien is er na maximaal twee jaar

een volwaardig SMP die de populaties niet alleen goed in beeld heeft, maar ook gericht stimuleert. Isoleren in de gemeente Utrechtse heuvelrug conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

5. Toets aan de staat van instandhouding van de gewone grootoorvleermuis

Verwachte huidige staat van instandhouding

De gewone grootoorvleermuis is vrij algemeen verspreid in de provincie Utrecht. Bij dakisolatie waarbij de buitenschil wordt aangetast is er risico op het vernietigen van verblijfplaatsen. Ook bij interne isolatie van oudere gebouwen (<1920) met open zolders is hier kans op doordat het open karakter van de zolder verloren gaat.

Gewone grootoorvleermuizen verlaten de zomerverblijfplaatsen vanaf augustus en zijn in het late najaar en in de winter dus niet te vinden in woningen.

De totale populatie van de gewone grootoorvleermuis in de provincie Utrecht is geschat op 2.014 exemplaren. Hiervan zal de helft in holtes van bomen verblijven en het grootste deel van de gebouwbewonende dieren op zolders van kerken, kastelen en andere oude gebouwen met open zolders. De 2.014 gewone grootoorvleermuizen zijn verdeeld over de woonkernen in de provincie Utrecht.

Gemeente Utrechtse heuvelrug

In de kernen binnen de gemeente Utrechtse heuvelrug is modelmatig berekend dat naar verwachting 110 gewone grootoorvleermuizen voorkomen (Tabel 4). Naar verwachting zijn er 3,2 kraamkolonies aanwezig met, per kraamgroep, maximaal 9 kraamverblijfplaatsen in het netwerk. Zekerheidshalve wordt ervan uitgegaan dat alle kraamverblijfplaatsen essentieel zijn voor een kraamgroep. Van de 36 kraamverblijfplaatsen in Utrechtse heuvelrug worden er 21,2 verwacht in particuliere grondgebonden woningen.

Daarnaast zijn er naar verwachting 55 paarverblijfplaatsen en 219 zomerverblijfplaatsen in de gemeente Utrechtse heuvelrug met daarvan respectievelijk 32 paarverblijfplaatsen en 129 zomerverblijfplaatsen in de grondgebonden particuliere woningen. In de winter verblijven gewone grootoorvleermuizen naar verwachting niet in woningen.

Tabel 4: populatie gewone grootoorvleermuizen in Utrechtse heuvelrug

<i>Gewone grootoor- vleermuis</i>	<i>Populatie en kraam- groepen</i>	<i>Aantal verblijven in gemeente Utrechtse heuvelrug</i>				<i>Aantal verblijven in particuliere woningen</i>			<i>Aantal aan te tasten verblijven in de pre-SMP woningen bij 30% isolatie</i>		<i>Blinde aantasting 10% tot inzicht is in kraamgroepen.</i>
<i>Locatie</i>	<i>Totale populatie</i>	<i>Kraamgroepen</i>	<i>Kraamverblijven #x15</i>	<i>Paarverblijven # mannen x 1</i>	<i>Zomerverblijven # mannen x 4</i>	<i>Kraamverblijven</i>	<i>Paarverblijven</i>	<i>Zomerverblijven</i>	<i>Paarverblijven</i>	<i>Zomerverblijven</i>	<i>Kraamverblijven</i>
<i>Totaal Utrechtse heuvelrug afgerond</i>	110	3,2	36	55	219	21,2	32	129	6 (max 9)	26 (max 31)	2,1 (max 3,6)

Verwachte ecologische aantasting gewone grootoorvleermuis

Als 10% van de te isoleren woningen in Utrechtse heuvelrug in fase 1 wordt verduurzaamd, is er een kans dat er afgerond 2 (maar nooit meer dan 3,6) kraamverblijfplaatsen van de 36 kraamverblijfplaatsen wordt vernield. Dit gaat er

zekerheidshalve van uit dat alle kraamverblijven in woningen zitten, terwijl de helft van de kraamgroepen in bomen verblijft. Als 30% van de woningen in fase 1 en 2 wordt verduurzaamd, worden er mogelijk 26 (maximaal 31) van de 219 zomerverblijfplaatsen van de gewone grootoorvleermuis vernield en worden mogelijk 6 (maximaal 9) van de 55 paarverblijven vernield. Daarnaast kunnen gewone grootoorvleermuizen mogelijk verstoord en incidenteel gedood worden door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Particuliere mitigatie

Om het opzettelijk doden van de gewone grootoorvleermuis te voorkomen worden de woningen geïsoleerd conform de methodiek van het 'natuurvriendelijk isoleren'. Werkzaamheden met een potentieel effect op gewone grootoorvleermuizen zijn in de kraamperiode niet toegestaan. Het natuurvrij maken van woningen, voorafgaand aan mogelijke schadelijke werkzaamheden is bij alle woningen verplicht. Hiermee wordt voorkomen dat gewone grootoorvleermuizen worden gedood of verwond.

Particuliere compensatie

Niet elke ingreep heeft een even zwaar potentieel negatief effect op verblijfplaatsen van de gewone grootoorvleermuis. Het effect verschilt bovendien sterk ten aanzien van de verschillende type verblijven. De verplichte compensatie is daarop afgestemd. Particuliere compensatie heeft in de eerste plaats tot doel het verlies van zomer- en paarverblijfplaatsen te compenseren.

Zomer- en paarverblijfplaatsen

De ingreep met het grootste effect op zomerverblijfplaatsen van gewone grootoorvleermuizen is in mindere mate het isoleren van spouwmuren maar vooral het isoleren van daken. Mocht deze zware ingreep (spouwmuurisolatie en buitendakisolatie) noodzakelijk zijn bij alle 10.553 woningen, en kan onverhoopt bij deze woningen het dak niet geschikt blijven, dan worden in totaal (uitgaande van tussenwoningen met 2 gevels) 21.066 spouwverblijven of (uitgaande van een hoekwoning met 3 gevels) 31.599 spouwverblijven gerealiseerd. In geval van uitsluitend vrijstaande woningen worden dan 10.553 grote verblijfplaatsen (100 x 100 in de nok) gerealiseerd of per vrijstaande woning 1 middelgroot en 3 kleine spouwverblijven of 1 klein spouwverblijf per gevel. Deze compensatie wordt (meer dan) voldoende geacht om de volgende redenen:

Het maximale aantal aan te tasten zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone grootoorvleermuis betreft 40 (waarschijnlijk betreft het 32) verblijven. Samen met het maximale aantal aan te tasten verblijven van de andere vleermuissoorten betreft het 816 (= 627 + 123 + 26 + 40) verblijven. Elk verblijf wordt dan 10 tot 30 keer gecompenseerd. Dit is meer dan de gangbare compensatiefactor 4. Deze alternatieve voorzieningen zijn effectief voor het compenseren van verloren zomer- en paarverblijfplaatsen. De kans op ingebruikname van deze verblijven is erg hoog.

Op elke woning komen alternatieven. De locatie van de aantasting en de locatie van de alternatieven zijn hetzelfde. Het totale aanbod aan alternatieven in de woonkernen is zo groot dat er een ruime spreiding van alternatieve voorzieningen ontstaat. Daarnaast wordt het aantal aan te tasten woningen sterk begrensd per CBS-buurt. Het wordt zeer waarschijnlijk geacht dat er binnen een buurt voldoende zomer- en paarverblijfplaatsen (met een functie voor milde winterdagen) aanwezig blijft om de populaties in de wijk niet negatief te beïnvloeden. Ook voor de sporadisch voorkomende vleermuissoorten zijn deze voorzieningen kansrijk en door de overmaat aan locaties te allen tijde voldoende beschikbaar.

Kraamverblijfplaatsen

Bij elke te isoleren kopgevel moet een middelgroot spouwverblijf van 60 x 60 cm en bij alle vrijstaande woningen grote uitsparing van 100 x 100 cm komen. Deze zorgen voor een aanbod aan grotere verblijfplaatsen en bieden meer ruimte voor deze vleermuissoort. De grote spouwverblijven zijn groot genoeg voor een kraamgroep van de gewone grootoorvleermuizen en hun jongen. Een gemeentelijke taakstelling is niet noodzakelijk maar wordt door de gemeente Utrechtse heuvelrug wel voorgesteld.

Gemeentelijke compensatie

Boven op de particuliere compensatie biedt de gemeente Utrechtse heuvelrug een aantal voorzieningen aan. De gemeentelijke compensatie is verdeeld over een eerste fase en een tweede fase. De eerste fase betreft het compenseren van de aantasting die plaatsvindt voordat het onderzoek naar de kraamgroepen is afgerond. Dit is de blinde aantasting.

Eerste fase compensatie

De gemeente zal zo snel mogelijk na ontheffingverlening, maar uiterlijk vóór maart 2023, twee voorzieningen realiseren die kansrijk zijn als alternatief kraamverblijfplaatsen voor de gewone grootoorvleermuis. Het compensatieplan zal voor februari 2022 bij de provincie Utrecht ingediend moeten zijn.

Tweede fase compensatie

Na afronding van het onderzoek naar de kraamgroepen wordt door de gemeente bij elke kraamgroep extra kraamvoorzieningen gerealiseerd indien in de eerste fase kopwoning of vrijstaande woningen binnen een straal van 100 meter zijn geïsoleerd en het aannemelijk is dat het netwerk van de kraamgroepen aanvullende voorzieningen behoeft. Een compensatieplan wordt uiterlijk augustus 2023 bij de provincie Utrecht ingediend.

Toets aan de gunstige referentiewaarde 1994/2014

Er zijn ten aanzien van gewone grootoorvleermuizen nog geen kraamvoorzieningen beschikbaar die bewezen effectief mogen worden geacht, al wordt de Waveka-kast met meerdere compartimenten op een toegankelijke zolder, aan de rand van de woonkern Utrechtse heuvelrug, wel kansrijk gevonden. In de eerste fase compensatie is echter de locatie van het mogelijke verlies van een kraamplek niet gekoppeld aan de locatie van de compensatie. Zeker als slechts één alternatieve voorziening wordt aangeboden, is de kans op ingebruikname door de kraamgroep uiterst beperkt. De grote spouwverblijven bij particulieren zijn echter wel in grote aantallen en met een ruime spreiding aanwezig, en kunnen het netwerk van de gewone grootoorvleermuizen tijdens de eerste fase goed ondersteunen. In de tweede fase wordt dit met terugwerkende kracht overigens wel gekoppeld, omdat de locaties dan in beeld zijn gebracht. Omdat de eerste fase in de gemeente Utrechtse heuvelrug kort duurt, is de kans op het aantasten van het netwerk van kraamverblijven van de gewone grootoorvleermuis klein is, en er een ruim aanbod komt van en het gebiedsdekkende onderzoek naar de kraamgroepen in juli 2023 (afhankelijk van de beschikbaarheid van ecologische bureaus) reeds wordt afgerond wordt meer compensatie niet noodzakelijk geacht.

Mocht onverhoopt de aangeboden kraamvoorziening niet in gebruik worden genomen dan zou dat de populaties kunnen schaden. Daarom is ten aanzien van kraamverblijfplaatsen een nadere analyse uitgevoerd ten aanzien van de staat van instandhouding. De redeneerlijn is dat de populatie anno 2021 minus de maximale aantasting boven de gunstige referentiewaarden (1994/2014) dienen te blijven. Daarvoor wordt niet gerekend met de waarschijnlijke aantasting maar met de maximale aantasting. De referentiewaarden van 1994, die vertaald zijn naar de provincie Utrecht worden binnen de pre-SMP methodiek gezien als de 'norm' die de absolute ondergrens vormt. In de pre-SMP methodiek wordt een reële inschatting gemaakt van de populatie anno 2021. Op basis van beide populatie inschattingen (1994 en 2021) kan eenvoudig worden berekend hoeveel verblijfplaatsen er nu zijn, hoeveel er

minimaal nodig zijn voor een gunstige staat van instandhouding en dus hoeveel plekken maximaal verloren mogen gaan zonder dat de staat van instandhouding in het geding komt (aantal 2021 - aantal 1994 = maximale aantasting). Dit is een absolute ondergrens, en nadrukkelijk niet een wenselijke grens die wij als bevoegd gezag nastreven. Het is echter wel de enige norm die voor handen om de staat van instandhouding in wettelijke zin te toetsen.

Als de referentiewaarden van 1994 worden doorvertaald, naar de gemeente Utrechtse heuvelrug, dan is een populatie van 110 (afgerond naar boven) gewone grootoorvleermuizen de minimale populatieomvang, met minimaal 3,2 benodigde kraamkolonies in de gemeente Utrechtse heuvelrug. Ervan uitgaande dat deze kraamkolonies allemaal minimaal 6 essentiële verblijven in het netwerk nodig hebben, zijn in Utrechtse heuvelrug ten minste 19,3 kraamverblijfplaatsen nodig. In de gemeente Utrechtse heuvelrug blijven er na een maximale worst-case aantasting van 3,6 (naar verwachting 2,1) kraamverblijfplaatsen er minimaal 32,4 (= 36 kraamverblijven minus 3,6 kraamverblijfplaatsen) over op basis van de populatieomvang berekening van 2021. Dit is meer dan de ondergrens van 19,3.

Conclusie

Door het natuurvriendelijk isoleren wordt het doden van gewone grootoorvleermuizen zo veel mogelijk voorkomen en komt er een ruim aanbod aan alternatieve zomer- en paarverblijfplaatsen. Daarbij worden bekende kraamgroepen ontzien en worden door de gemeente kansrijke robuuste kraamvoorzieningen aangeboden. Ook komen op alle hoekwoningen middelgrote en op alle vrijstaande woningen grote spouwverblijven die kansrijk zijn voor groepen.

Daarnaast wordt de kans op het aantasten van een kraamgroep zo klein mogelijk gehouden door een maximale deelname van 10% van de te isoleren particuliere grondgebonden woningen in de eerste fase, en doordat het SMP-onderzoek direct dient te starten. In fase twee wordt met terugwerkende kracht alsnog gecompenseerd indien bij een kraamgroep isolaties hebben plaatsgevonden. Uit de analyses blijkt dat er geen reden is te veronderstellen dat de staat van instandhouding van de gewone grootoorvleermuis door het isoleren van 10.553 woningen op grond van de pre-SMP methodiek zal worden geschaad, zelfs niet als wordt uitgegaan van een worst-case-scenario van een maximale aantasting en geen succes van de gemeentelijke compensatie. Bovendien is er na maximaal twee jaar een volwaardig SMP die de populaties niet alleen goed in beeld heeft, maar ook gericht stimuleert. Isoleren in de gemeente Utrechtse heuvelrug conform de pre-SMP methodiek zal hoe dan ook geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van de soort.

Om geen afbreuk te doen aan de gunstige staat van instandhouding zijn maatregelen ter voorkoming van doden en het rekening houden met de kraamperiode van belang. De particuliere verduurzaming dient daarom plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Per particuliere woning worden daarnaast uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- en paarverblijven waar ook tijdens milde winterdagen in kan worden verbleven. Ook worden op alle kopgevels bij de nok grotere ruimtes uitgespaard waar (kleine) kraamgroepen in kunnen verblijven. Bovendien wordt het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd begrensd tot 30%.

Het voorkomen van doden, het voorkomen van verstoring in de kraamperiode en het behoud van toegangen tot daken en kleine spouwruimtes geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

6. Toets aan de staat van instandhouding van de kleine dwergvleermuis

Verwachte huidige staat van instandhouding

De kleine dwergvleermuis is slechts recent als separate soort opgesplitst van de gewone dwergvleermuis. Waarnemingen komen verspreid over geheel Nederland voor. Kolonies van kleine dwergvleermuizen zijn in Nederland zeldzaam, slechts één kolonie is bekend in een appartementencomplex in Wassenaar (400+ dieren, Zuid-Holland (Stichting zoogdierwerkgroep Zuid-Holland, 2020⁶)). De soort is in Nederland niet als voortplantende populatie opgenomen op de rode lijst. In het buitenland is de kleine dwergvleermuis bekend grote (400+) kolonies te hebben en ook vaker voor overlast (geur) te zorgen.

De kleine dwergvleermuis komt rondom de stad Utrecht voor, er zijn steeds meer waarnemingen van foeragerende dieren (voornamelijk via NET-VTT). In de gemeente Utrechtse heuvelrug wordt de aanwezigheid van kraamkolonies van de kleine dwergvleermuis als onwaarschijnlijk beoordeeld, maar verblijfplaatsen zijn nooit geheel uit te sluiten. Als deze soort al voorkomen in Utrechtse heuvelrug, dan zullen de dichtheden erg laag zijn. Er bestaat echter een kans dat verblijfplaatsen worden vernield, exemplaren van deze soort worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Om geen afbreuk te doen aan de gunstige staat van instandhouding zijn maatregelen ter voorkoming van doden en het rekening houden met de kraamperiode van belang. De particuliere verduurzaming dient daarom plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Per particuliere woning worden daarnaast uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- en paarverblijven waar ook tijdens milde winterdagen in kan worden verbleven. Ook worden op alle kopgevels bij de nok grotere ruimtes uitgespaard waar (kleine) kraamgroepen in kunnen verblijven. Bovendien wordt het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd begrensd tot 30%.

Het voorkomen van doden, het voorkomen van verstoring in de kraamperiode en het behoud van toegangen tot daken en kleine spouwruimtes geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

7. Toets aan de staat van instandhouding van de meervleermuis

De meervleermuis is vrij algemeen rondom de gemeentes in het veenweidegebied. De plaatsen waar de kraamgroepen verblijven zijn redelijk bekend: Kamerik (Woerden), Vinkeveen (Ronde Venen) en Westbroek (De Bilt). Mannengroepen komen potentieel voor rondom dit gebied en langs de migratieroutes (grote wateren) in lagere aantallen, waarbij alle groepen bebouwing < 2.000 meter van deze grote wateren zijn meegerekend. Meervleermuizen verlaten de kraamverblijfplaatsen vanaf begin juli en trekken dan richting zuid of oost via grotere wateren richting de overwinteringsgebieden. Langs deze routes hebben de mannen hun paarverblijfplaatsen. In de winter zijn meervleermuizen niet te vinden in woningen.

Het geschatte aantal meervleermuizen is ongeveer 850 dieren in de provincie Utrecht. De locatie van de kraamgroepen zijn grotendeels in beeld. In de gemeente Utrechtse heuvelrug zijn geen adressen met kraamgroepen bekend. De kans dat er daadwerkelijk in de gemeente Utrechtse heuvelrug schade plaatsvindt aan populaties meervleermuizen in de provincie Utrecht door werkzaamheden binnen de scope van dit project wordt

⁶ Stichting Zoogdierwerkgroep Zuid-Holland, 2020. <https://www.zwgzh.nl/2020/05/09/de-eerste-vondst-vaneen-kraamkolonie-van-de-kleine-dwergvleermuis-pipistrellus-pygmaeus-in-de-benelux/>

ingeschat als minimaal door de lage dichtheden, en de reeds in beeld zijnde kraamgroepen die niet in de omgeving van de gemeente Utrechtse heuvelrug voorkomen. Als deze soort al voorkomen in deze gemeente, dan zullen de dichtheden erg laag zijn. Er bestaat echter een kans dat verblijfplaatsen worden vernield, exemplaren van deze soort worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Per particuliere woning worden uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- en paarverblijven. De worstcase-aantasting blijft beperkt omdat het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd is begrensd tot 30%. Ondanks dat de kans op een negatief effect op de meervleermuis beperkt is, dient de particuliere verduurzaming plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Het voorkomen van doden, het voorkomen van verstoring in de kraamperiode en het behoud van toegangen tot daken en kleine spouwruidtes, plus de gemeentelijke taakstelling geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

8. Toets aan de staat van instandhouding van de ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is algemeen verspreid in de provincie Utrecht. De kans is vrij groot dat een willekeurige woning een functie heeft voor ruige dwergvleermuizen, zowel zomer- als paar- en winterverblijfplaatsen. De ruige dwergvleermuis is weinig kritisch wat betreft de keuze en inname van verblijfplaatsen. De populatie ruige dwergvleermuizen in Nederland bestaat in de gebouwde omgeving slechts uit mannetjes. Gedurende het najaar passeren de migrerende vrouwtjes (en jonge mannetjes) vanuit het voortplantingsgebied ons land. De voortplantende populatie is dus voor een groot deel afhankelijk van de voortplantingsgebieden in Noordoost Europa. Het is moeilijk in te schatten hoe groot de populatie ruige dwergvleermuizen is en de aantallen kunnen wisselen per seizoen. De mannetjes in Utrecht concentreren zich vooral rond die migratiestromen en zijn naar verwachting in wisselende dichtheden aanwezig. Een dichtheid kan daarom voor Utrechtse heuvelrug daarom niet worden berekenen. Ruige dwergvleermuizen zijn niet kritisch wat betreft het innemen van paarverblijfplaatsen of winterverblijfplaatsen. Meer dan de helft van de dieren zoekt zijn toevlucht in bomen. Er bestaat een kans dat zomer-, paar- en winterverblijfplaatsen worden vernield, exemplaren worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Ruige dwergvleermuizen zijn in het algemeen niet kritisch wat betreft het innemen van paarverblijfplaatsen of winterverblijfplaatsen. Meer dan de helft van de dieren zoekt zijn toevlucht in bomen en/of kasten.

Om geen afbreuk te doen aan de gunstige staat van instandhouding zijn maatregelen ter voorkoming van doden en het rekening houden met de kraamperiode van belang. De particuliere verduurzaming dient daarom plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Per particuliere woning worden daarnaast uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- en paarverblijven waar ook tijdens milde winterdagen in kan worden verbleven. De worstcase-aantasting blijft beperkt omdat het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd is begrensd tot 30%.

Het voorkomen van doden en het behoud van toegangen tot daken en kleine spouwruidtes geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

9. Toets aan de staat van instandhouding van de tweekleurige vleermuis

De landelijke voortplantende populatie tweekleurige vleermuizen is gezet op 100 individuen (Norren et al. 2020⁷). De kraamgroep die bekend is uit Maassenbroek bestaat ongeveer uit de helft van dit aantal. Mannelijke dieren in de paartijd zijn nog maar zelden in Nederland aangetroffen en het is onduidelijk of er mannen in Nederland jaarrond aanwezig zijn. De tweekleurige vleermuis is in de provincie Utrecht vrij zeldzaam. In de gemeente Utrechtse heuvelrug wordt de aanwezigheid van kraamkolonies van de tweekleurige vleermuis als onwaarschijnlijk beoordeeld, maar verblijfplaatsen zijn nooit geheel uit te sluiten. Als deze soort al voorkomt in de gemeente Utrechtse heuvelrug, dan zullen de dichtheden erg laag zijn. Er bestaat echter een kans dat verblijfplaatsen worden vernield, exemplaren van deze soort worden verstoord en incidenteel gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Om geen afbreuk te doen aan de gunstige staat van instandhouding zijn maatregelen ter voorkoming van doden en het rekening houden met de kraamperiode van belang. De particuliere verduurzaming dient daarom plaats te vinden conform de methodiek van het 'Natuurvriendelijk isoleren'. Per particuliere woning worden daarnaast uitsparingen in de spouw gelaten. Dit is naar alle waarschijnlijkheid voldoende voor de zomer- (en paar) verblijven waar ook tijdens milde winterdagen in kan worden verbleven. Ook worden op alle kopgevels bij de nok grotere ruimtes uitgespaard waar (kleine) kraamgroepen in kunnen verblijven. De worstcase-aantasting blijft beperkt omdat het aantal particuliere woningen wat onder het pre-SMP mag worden geïsoleerd is begrensd tot 30%.

Het voorkomen van doden, het voorkomen van verstoring in de kraamperiode en het behoud van toegangen tot daken en kleine spouwruidtes geven dat er de komende twee jaar geen negatief effect op de staat van instandhouding verwacht wordt.

⁷ Norren, E. van, J. Dekker & H.G.J.A. Limpens, 2020. Basisrapport Rode Lijst Zoogdieren 2020 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Rapport 2019.026. Zoogdierverseniging, Nijmegen

Bijlage 4: Methodiek van het “natuurvriendelijk isoleren”

PROVINCIE ■ UTRECHT

HANDREIKING

DE METHODIEK VAN HET NATUURVRIENDELIJK ISOLEREN

DE METHODIEK VAN HET NATUURVRIENDELIJK ISLEREN

SPELREGELS BEHOREND BIJ EEN

GEBIEDSGERICHTE ONTHEFFING

OP GROND VAN EEN

PRE-SOORTENMANAGEMENTPLAN

IN GEVAL VAN:

- DAKISOLATIE
- SPOUWMUURISOLATIE
- BORSTWERINGISOLATIE
- BINNENMUURISOLATIE
- BUITENMUURISOLATIE
- PLAATSEN ZONNEPANLEN

VAN PARTICULIERE GRONDGEBONDEN WONINGEN

7 februari 2022

Omslagfoto: Wiegert Steen

Uitgave: Provincie Utrecht

INHOUDSOPGAVE

PAGINA

Definities	3
Factsheet 1 - Spelregels bij dakisolatie binnenzijde	4
Factsheet 2 - Spelregels bij dakisolatie buitenzijde	5
Factsheet 3 - Spelregels bij spouwmuurisolatie	6
Factsheet 4 - Spelregels bij isolatie borstweringen	9
Factsheet 5 - Spelregels bij binnenmuurisolatie	11
Factsheet 6 - Spelregels bi buitenmuurisolatie	12
Factsheet 7 - Spelregels bij het plaatsen van zonnepanelen	13
Overzicht compensatietaakstelling	14
Het meldingssysteem	15
Overzicht meldingsplicht en trainingsplicht	17

DEFINITIES	
Isolatie van spouwmuur:	Het vullen van de bestaande spouw door het inspuiten van isolatiematerialen. Het afdichten van kieren of gaten in de muur of bij kozijnen valt hier ook onder.
Isolatie van borstweringen:	Isoleren van de holle ruimte tussen (betonnen of houten) plaatmateriaal en binnenmuur.
Binnendakisolatie	Het isoleren van pannendaken aan de binnenzijde door aan het dakbeschot isolatiemateriaal te bevestigen waarna de binnenwand-afwerking eroverheen wordt geplaatst. De dakpannen mogen niet beroerd worden. Ook een ruimte vullen tussen dakbeschot en binnenwandafwerking met gespoten isolatiemateriaal is niet toegestaan in de pre-SMP methodiek.
Buitendakisolatie	Dakisolatie door het verwijderen van dakpannen, het bevestigen van isolatieplaten op het dak en het vervolgens plaatsen van regels en pannen. Het spuiten van isolatieschuim onder de pannen is niet toegestaan.
Binnenmuurisolatie	Het plaatsen van voorzetwanden met isolatiemateriaal tegen de buitenmuur via de binnenzijde van de woning
Buitenmuurisolatie	Het plaatsen van voorzetwanden met isolatiemateriaal tegen de buitenmuur via de buitenzijde van de woning
Tussenwoning	Een woning waar doorgaans twee gevels worden gedeeld met de aangrenzende woningen. Extra gevels van een uitbouw tellen niet mee. Bij een tussenwoning worden dan maximaal twee gevels geïsoleerd.
Hoekwoning	Een woning waar doorgaans één gevel wordt gedeeld met een aangrenzende woning en is vergelijkbaar met een twee-onder-één-kapwoning'. Hier zijn in de regel drie te isoleren gevels aanwezig. Extra gevels van een uitbouw tellen niet mee.
Vrijstaande woning	Woning heeft vier eigen gevels zonder deze te delen met een aangrenzende woning. Woningen die geschakeld zijn door het delen van gevels, van maximaal 1 bouwlaag (bijvoorbeeld garages) vallen onder vrijstaand woning.
Lage woning:	Woning lager dan 'twee bouwlagen met vliering'

Geschikte vogelvoorziening:

- o Compartment-binnenmaten: minimaal 30 cm breed, 13 cm diep en 13 cm hoog.
- o Opening: 65 cm breed en 3 cm hoog, en niet hoger dan 2 cm boven de bodem.
- o Levensduur van minimaal 15 jaar.
- o Hangt zo hoog mogelijk, op minimaal 3 meter hoogte.
- o Hangt zo veel mogelijk beschut tegen zon en regen.
- o Minimale vrije uitvliegruimte van 3 meter.
- o Hangt op minimaal 50 cm afstand van de andere vogelkast.
- o Invliegopeningen van een kast met meerdere compartimenten moet op verschillende oriëntaties.

Geschikte vleermuiskast:

- o Buitenformaat van de kast: minimaal 30 cm bij 25 cm.
- o De kast heeft minimaal twee lagen / compartimenten.
- o Levensduur van minimaal 15 jaar.
- o Bij voorkeur licht van kleur. Donkere kasten alleen plaatsen op plekken waar de kasten vrij zijn van zonbeschijsing.
- o Hangt zo hoog mogelijk, op minimaal 4 meter hoogte.
- o Minimale vrije uitvliegruimte van 3 meter.
- o Niet beschenen door kunstlicht.
- o Hangt niet vlak bij een raam of een deur.
- o Is de gevel heel glad, zorg dan voor een vleermuiskast die een landingsplaats heeft.

FACTSHEET 1 - SPELREGELS DAKISOLATIE BINNENZIJD

DAKISOLATIE BINNENZIJD - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
1a	Bij binnendakisolatie mag het dak aan de buitenzijde niet worden beroerd.
1b	Het isoleren van daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan de isolatie. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na het isoleren aan de melding foto's van de particuliere compensatie toe, indien dat '1G' van toepassing was.
1c	Binnendakisolatie kan jaarrond plaatsvinden, als het dakbeschot niet passeerbaar is voor vogels en vleermuizen.
Zijn er mogelijkheden voor vogels en vleermuizen om langs het dakbeschot in de zolder te komen? Dan gelden de volgende aanvullende verplichtingen:	
1d	Vinden de werkzaamheden plaats tussen 1 april en 1 augustus? Vraag een ecooloog de woning te bezoeken om te bezien of er geen vogels of vleermuizen worden ingesloten.
1e	Vinden de werkzaamheden plaats tussen 1 augustus tot 1 april vraag dan bewoners of er vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes op zolder liggen. Zijn er geen vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes, dan kan de isolatie plaatsvinden. Wees wel alert op weggekropen vleermuizen. Treft u alsnog een vleermuis aan, wacht dan tot de vleermuis uit eigen beweging vertrekt. Zijn er wel vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes, laat dan voorafgaand aan de werkzaamheden een ecooloog de zolder controleren op weggekropen vleermuizen.

DAKISOLATIE BINNENZIJD - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
1f	Was het dakbeschot niet passeerbaar voor vogels en vleermuizen, dan geldt geen compensatieverplichting.
1g	Was het dakbeschot wel passeerbaar voor vogels of vleermuizen, dan gelden de volgende verplichtingen:
1h	Blijft er voor vleermuizen een luchtsponw met openingen via open stootvoegen of via het dak van 20 x 50 mm, dan is geen vleermuiscompensatie nodig. Plaats enkel twee vogelvoorzieningen per woning.
1i	Is de sponw niet meer beschikbaar, plaats dan twee vleermuis kasten en twee vogelvoorzieningen.
1j	Wordt ook de sponw geïsoleerd, plaats dan de gebruikelijke compensatie zoals die verplicht wordt gesteld bij sponwmuurisolatie. Plaats aanvullend twee vogelvoorzieningen tenzij er reeds vogelvoorzieningen verplicht waren. In dat geval is aanvullende compensatie niet nodig.
1k	De eisen aan een geschikte vleermuis kast en een vogelvoorziening staan bij de definities.

FACTSHEET 2 - SPELREGELS DAKISOLATIE BUITENZIJD

DAKISOLATIE BUITENZIJD - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
2a	Het vrijmaken van woningen van vleermuizen en vogels moeten onder begeleiding van een ecooloog. Daarvoor geldt een natuurkalender.
2b	Is de woning tijdig natuurvrij, conform de natuurkalender, dan mogen de werkzaamheden het hele jaar plaatsvinden.
2c	De uitvoerder voorkomt dat de spouw onder invloed van het weer komt te staan, zonder vleermuizen te belemmeren in of uit te kunnen vliegen.
2d	Het isoleren van daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken.

De natuurkalender:

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Dakisolatie buitenzijde												

	Toegestaan als daken vleermuisvrij zijn gemaakt
Broedseizoen	Toegestaan als het dak tussen 15 maart en 1 april vogel- en vleermuisvrij is gemaakt
Winterperiode	Toegestaan als woningen vóór de winterperiode vleermuisvrij zijn gemaakt

DAKISOLATIE BUITENZIJD - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
2e	Nesten van vogels en vleermuizen die mogelijk verdwijnen moeten door de particulier gecompenseerd worden. Hierin zijn twee opties:
2f	Optie 1: Het dak moet na de dakisolatie toegankelijk zijn voor vleermuizen en vogels door hen toegangen onder de pannen te bieden van minimaal 35 mm tussen pan en dakrand. Plaats onder deze daken geen vogelschroot onder de eerste drie rijen dakpan. De toegang tot het dak aan de zijkant moet lopen via de gevelpannen of de windveer en aan de onderkant via de daklijst of de muurplaat. Daken met een hellingshoek van meer dan 60% kunnen als toegang ook vleermuispannen of gierzwaluwpennen gebruikt worden. Tussen isolatiemateriaal en dakpannen moet minimaal 35 mm zitten. De dakisolatie moet aan de randen over een breedte van 50 cm ruw zijn afgewerkt om vogels en vleermuizen grip te geven. Bij deze werkzaamheden is het verplicht altijd een ecologisch deskundige in te schakelen.
2g	Optie 2: Is het toegankelijk houden van het dak om technische redenen niet mogelijk plaats dan vier vogelvoorzieningen aan de schaduwzijde. Het inbouwen van vier voorzieningen in daklijsten is ook toegestaan. Is de spouw niet (meer) toegankelijk voor vleermuizen plaats dan aanvullend een vleermuis kast <i>per gevel</i> . Wordt ook de spouw geïsoleerd dan geldt, dat per woning in totaal vier vogelvoorzieningen moeten worden opgehangen en op de gevels waar nog geen spouwverblijf verplicht was, moet een klein spouwverblijf van 30 x 30 cm worden toegevoegd.
2h	De eisen aan een geschikte vleermuis kast en/of een geschikte vogelvoorziening staan bij de definities.

FACTSHEET 3 - SPELREGELS SPOUWMUURISOLATIE

SPOUWISOLATIE – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
3a	Maak alle spouwen altijd natuurvrij voordat u start met de spouwmuurisolatie. Alleen als er geen openingen zijn bij het dak, via stootvoegen of kozijnen kunnen vleermuizen worden uitgesloten. Het isoleren van spouwmuren is meldingsplichtig in de GIS-applicatie “Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP”. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken.
3b	Plaats vleermuis- en vogelwerende maatregelen, door het afdichten van kieren, gaten, et cetera die groter zijn dan 7 mm. Sluit ook de toegang tot de spouw via aangrenzende gebouwen of via het dak af door middel van vleermuiswerende voorzieningen.
3c	Ten alle tijden moeten vleermuizen de ruimte wel kunnen verlaten, maar er niet kunnen terugkeren.
3d	Voor het vleermuisvrij maken van een spouw moet de uitvoerder een bewijs tonen dat door hem een training ‘natuurvrij maken’ is gevolgd. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na natuurvrij maken de volgende onderdelen toe aan de melding: 1. bewijs van deelname training “natuurvriendelijk isoleren”, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
3e	Het aanbrengen van vleermuis- en vogelwerende maatregelen is toegestaan conform de Natuurkalender in deze factsheet. Het aanbrengen moet 4 dagen of meer voorafgaand aan het isoleren uitgevoerd worden zodat vleermuizen de kans krijgen om te vertrekken. In de winterperiode moet echter de hele winter gewacht worden tot de spouw vleermuisvrij mag worden verklaard.
3f	Is de woning tijdig natuurvrij gemaakt, dan kan jaarrond worden geïsoleerd. Ook in de kwetsbare kraamperiode (rood) of in de winterperiode (oranje) kan worden geïsoleerd zolang de vleermuis- en vogelwerende maatregelen vóór die kwetsbare periode zijn aangebracht.

De natuurkalender:

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Vleermuiswerende maatregelen plaatsen			x								x	

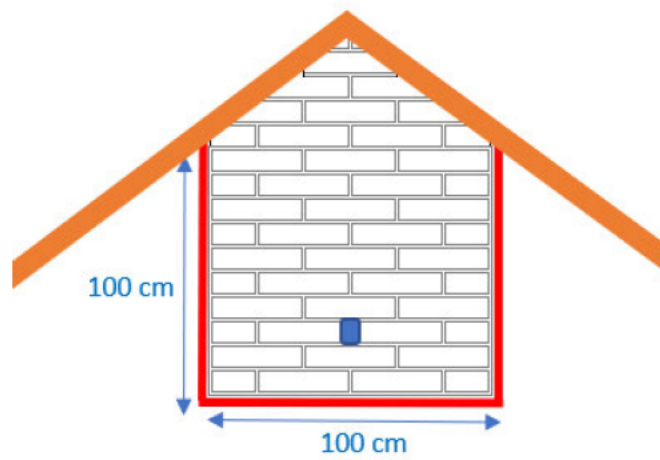
	Toegestaan, na 4 dagen is de woning vleermuisvrij
Winterperiode x	Toegestaan maar woning is pas vleermuisvrij ná de winterperiode Effectiviteit vleermuiswerende maatregelen moet worden ingeschat door ecooloog (avondtemperatuur 2 dagen achtereen > 10 °C)
Kraamperiode	Niet toegestaan

SPOUWISOLATIE- VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
3g	Is de spouw minder dan 8 cm diep, dan geldt geen compensatieverplichting ten aanzien van vogels, maar wel ten aanzien van vleermuizen.
3h	Is de spouw dieper dan 8 cm maar is de spouw niet toegankelijk via openingen van 2 cm breed, dan geldt geen compensatieverplichting ten aanzien van vogels maar wel ten aanzien van vleermuizen.
3i	Is de spouw dieper dan 8 cm en toegankelijk voor vogels, dan geldt wel een compensatieverplichting ten aanzien van vogels én ten aanzien van vleermuizen.

Compensatieverplichting vogels:	
3j	Plaats per woning twee vogelvoorzieningen. Het plaatsen van de twee vogelvoorzieningen mag geheel achterwege worden gelaten als de bovenzijde van de spouw open is en blijft (en voor vogels toegankelijk is via de dakranden) en de spouw tot 10 cm onder de rand wordt gevuld. Zo blijft er ruimte om boven op de spouw te kunnen broeden.
Compensatievereisten vleermuizen:	
3k	Maak bij tussenwoningen per gevel een klein spouwverblijf van 30 x 30 cm. Kan om technische redenen geen klein spouwverblijf worden gerealiseerd, dan mag dit worden vervangen voor een vleermuiskast, zolang het aantal voorzieningen gelijk blijft. Een speciale inbouwkast is uiteraard ook een mogelijkheid.
3l	Maak bij hoekwoningen één middelgroot spouwverblijf van 60x60 cm en twee kleine spouwverblijven van 30 x 30 cm op de andere gevels. Kan om technische redenen geen middelgroot spouwverblijf worden gerealiseerd dan mag dit worden vervangen voor drie kleine spouwverblijven of (als dat ook niet kan) drie vleermuiskasten. Op die manier krijgt elke gevel een klein spouwverblijf of een vleermuiskast. Een speciale inbouwkast is uiteraard ook een mogelijkheid.
3m	In geval van een vrijstaande woning moet in de nok een groot spouwverblijf van 100 x 100 cm worden aangebracht. Wanneer om technische redenen geen groot spouwverblijf kan worden gerealiseerd, mag dit worden vervangen door één middelgroot spouwverblijf met drie kleine spouwverblijven of als het echt niet anders kan een klein spouwverblijf per gevel. In het allerlaatste geval is een vleermuiskast per woning een optie. Op deze manier krijgt elke gevel een klein spouwverblijf of een vleermuiskast en blijft er een ruim aanbod met variatie in expositie voor de zomer- en paarverblijfplaatsen.
3n	Is de hoekwoning of vrijstaande woning echter lager dan twee bouwlagen met een vliering (zoals een seniorenwoning) dan geldt de verplichting van een klein spouwverblijf per gevel. Ook hier geldt dat een spouwverblijf mag worden vervangen voor een vleermuiskast als een spouwverblijf om technische redenen niet kan.
Technische aspecten	
3o	Een spouwverblijf is een verblijfplaats die gemaakt wordt door bij de isolatie van spouwmuren een bepaalde ruimte vrij te houden van isolatiemateriaal. De spouwborstels moeten al het isolatiemateriaal tegenhouden.
3p	De spouwverblijven worden gemaakt op het moment dat vleermuiswerende maatregelen worden aangebracht.
3q	Vleermuiswerende maatregelen mogen de toegang tot de spouwverblijven niet belemmeren.
3r	Maak het spouwverblijf aan de bovenzijde van de spouwmuur. Breng vanaf de bovenzijde een spouwborstel in een U-vorm in de spouw. In de onderstaande afbeelding is dit de rode lijn.
3s	Zorg ervoor dat het spouwverblijf aan de bovenzijde openblijft zodat deze in verbinding staat met het dak. Is de spouw van de bovenzijde gesloten? Dan moet u deze (als dat technisch mogelijk is) openen zodat het spouwverblijf in verbinding komt met het dak.
3t	Maak in de gevel een opening die toegang geeft tot het spouwverblijf. Deze opening heeft een afmeting van ongeveer 20 mm bij 50 mm. Deze opening kan bijvoorbeeld bestaan uit een open stootvoeg. In de onderstaande afbeelding is dit het blauwe vlakje.
3u	Uitsluiten om technische redenen mogen grotere spouwverblijven worden vervangen voor kleinere of voor vleermuiskasten. Technische redenen zijn bijvoorbeeld dat de verhouding tussen het spouwverblijf en het te isoleren geveldeel verhoudingsgewijs te groot wordt met kansen op vochtproblemen. Licht deze situaties toe in de melding.

Groot spouwverblijf in de nok van een kopgevel

FACTSHEET 4 - SPELREGELS ISOLATIE BORSTWERING

ISOLATIE BORSTWERING - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vleermuizen	
4a	Is een borstwering niet volledig te controleren met een endoscoop, dan geldt 4b. Is een borstwering met een endoscoop volledig te controleren op vleermuizen, dan geldt 4c.
4b	Maak borstweringen altijd 'vleermuisvrij' conform de natuurkalender. Voor het vleermuis-vrij maken van borstweringen dient de training 'natuurvrij-maken' te zijn gevolgd. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na natuurvrij maken de volgende onderdelen toe aan de melding: 1. bewijs van deelname training "natuurvriendelijk isoleren", 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de borstwering en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie.
4c	Is de borstwering met een endoscoop volledig te controleren op vleermuizen en worden met de endoscoop geen vleermuizen waargenomen? Dan kunt u de borstwering diezelfde dag isoleren of dichtmaken. Zo blijft de borstwering vleermuisvrij. Het 'vleermuisvrij- maken' is dan niet nodig. Voorafgaand aan het isoleren tekent de uitvoerder de 'vleermuisvrij-verklaring'. Het isoleren van borstweringen is meldingsplichtig in de GIS-applicatie "Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP". Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan het isoleren en voeg uiterlijk binnen 24 uur het volgende toe: 1. een 'vleermuisvrij-verklaring', en 2. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie.
4d	Worden er wel vleermuizen waargenomen? Dan moet u wachten met isoleren totdat de vleermuizen uit eigen beweging vertrokken zijn.
4e	Voor het controleren van borstweringen met een endoscoop en het kunnen uitgeven van een 'vleermuisvrij-verklaring' hoeft de uitvoerder geen specifieke training gevolgd te hebben.

De natuurkalender:

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Vleermuiswerende maatregelen plaatsen			x								x	

	Toegestaan, na 4 dagen is de woning vleermuisvrij
Winterperiode	Toegestaan maar woning is pas vleermuisvrij ná de winterperiode
x	Effectiviteit vleermuiswerende maatregelen moet worden ingeschat door ecooloog (avondtemperatuur 2 dagen achtereen > 10 °C)
Kraamperiode	Niet toegestaan

ISOLATIE BORSTWERING- VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
4f	Plaats per borstwering 1 externe vleermuiskast.
4g	Wordt gelijktijdig de spouw geïsoleerd, plaats dan enkel spouwverblijven in de gevels. De extra vleermuiskasten zijn dan niet nodig.
4h	Blijft de spouw toegankelijk voor vleermuizen dan is geen compensatie nodig.

Vleermuisvrij-verklaring

Hierbij verklaar ik dat direct, voorafgaand aan het isoleren van de borstweringen, een controle achter de borstweringen heeft plaatsgevonden met behulp van een endoscoop. De borstwering was volledig controleerbaar.

Hierbij zijn geen vleermuizen waargenomen.

Locatie van werkzaamheden: _____

Datum: _____

Naam: _____

Werkzaam bij: _____

Handtekening:

FACTSHEET 5 - SPELREGELS ISOLATIE BINNENMUUR

BINNENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
5a	Bij het isoleren van de buitenmuren door het plaatsen van voorzetwanden aan de binnenzijde van de woning gelden geen vereisten om het doden van beschermde soorten te voorkomen.
5b	Het plaatsen van voorzetwanden is meldingsplichtig in de GIS-applicatie “Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP”. Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan de werkzaamheden.

BINNENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
5c	Er geldt voor deze werkzaamheden geen particuliere compensatieplicht voor kraamgroepen van vleermuissoorten.

FACTSHEET 6 - SPELREGELS ISOLATIE BUITENMUUR

BUITENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
6a	Verdwijnen er geen kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn er geen vereisten.
6b	Verdwijnen er kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn beschermde soorten niet uitgesloten. Om het doden van beschermde soorten te voorkomen moeten alle muren natuurvrij worden gemaakt. Het natuurvrij van muren met kieren is meldingsplichtig in de GIS-applicatie “Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP”. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na het natuurvrij maken de volgende bewijzen toe: 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
6c	Plaats vleermuis- en vogelwerende maatregelen, door het afdichten van kieren, gaten, et cetera die groter zijn dan 7 mm. Sluit ook de toegang tot de spouw via aangrenzende gebouwen of via het dak af door middel van vleermuiswerende voorzieningen.
6d	Ten alle tijden moeten vleermuizen de ruimte wel kunnen verlaten, maar er niet kunnen terugkeren.
6e	Voor het vleermuisvrij maken van een spouw moet de uitvoerder een bewijs tonen dat door hem een training ‘natuurvrij maken’ is gevolgd.
6f	Het aanbrengen van vleermuis- en vogelwerende maatregelen is toegestaan conform de Natuurkalender in deze factsheet. Het aanbrengen moet 4 dagen of meer voorafgaand aan het isoleren uitgevoerd worden zodat vleermuizen de kans krijgen om te vertrekken. In de winterperiode moet echter de hele winter gewacht worden tot de spouw vleermuisvrij mag worden verklaard.
6g	Is de woning tijdig natuurvrij gemaakt, dan kan jaarrond worden gewerkt. Ook in de kwetsbare kraamperiode (rood) of in de winterperiode (oranje) kunnen voorzetwanden worden geplaatst zolang de vleermuis- en vogelwerende maatregelen vóór die kwetsbare periode zijn aangebracht.

De natuurkalender:

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Vleermuiswerende maatregelen plaatsen			x								x	

	Toegestaan, na 4 dagen is de woning vleermuisvrij
Winterperiode	Toegestaan maar woning is pas vleermuisvrij ná de winterperiode
x	Effectiviteit vleermuiswerende maatregelen moet worden ingeschat door ecooloog (avondtemperatuur 2 dagen achtereenvolgens > 10 °C)
Kraamperiode	Niet toegestaan

BUITENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
6h	Verdwijnen er kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn verblijfplaatsen van beschermde soorten niet uitgesloten. Plaats dan een vleermuiskast per gevel.
6i	Verdwijnen door het plaatsen van de voorzetmuur kieren in de muur, bij kozijnen of bij de dakrand van meer dan 2 cm breed, plaats dan per gevel een vogelvoorziening en plaats per gevel een vleermuiskast.

FACTSHEET 7 - SPELREGELS PLAATSEN ZONNEPANELEN

PLAATSEN ZONNEPANELEN – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
7a	Het plaatsen van zonnepanelen op platte daken is jaarrond toegestaan. Wordt in het broedseizoen een nest op het dak waargenomen dan mag dit nest verstoord worden. Het nest mag niet zo dicht benaderd worden dat oudervogels opvliegen, verhinderd worden naar het nest terug te keren, of agressief gedrag vertonen.
7b	Het plaatsen van zonnepanelen op hellende daken dient plaats te vinden buiten het broedseizoen (1 april tot 1 augustus).
7c	Als op de daken moet worden gelopen dienen de pannen voorzichtig te worden verwijderd om het dooddrukken van vleermuizen te voorkomen.
7d	Het plaatsen van zonnepanelen op hellende daken is meldingsplichtig in de GIS-applicatie “Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP”. Meldt het plaatsen van zonnepanelen 7 dagen voorafgaand aan de werkzaamheden.

PLAATSEN ZONNEPANELEN – VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
7e	Laat bij het plaatsen van zonnepanelen aan de randen van het dak (zijanten en rand van de dakgoot) een rand over waarop geen zonnepanelen worden gelegd. Deze randen zijn vier dakpannen breed of hoog.
7f	Is onder het dak een kraamkolonie van de meervleermuis of de laatvlieger bekend, dan is het plaatsen van zonnepanelen niet toegestaan. Raadpleeg hiervoor de GIS-applicatie “Particuliere na-isolatie onder het pre-SMP”.

OVERZICHT COMPENSATIETAAKSTELLING

In onderstaande tabel wordt de compensatietaakstelling voor particulieren in één overzicht weergegeven, uitgesplitst per type woning.

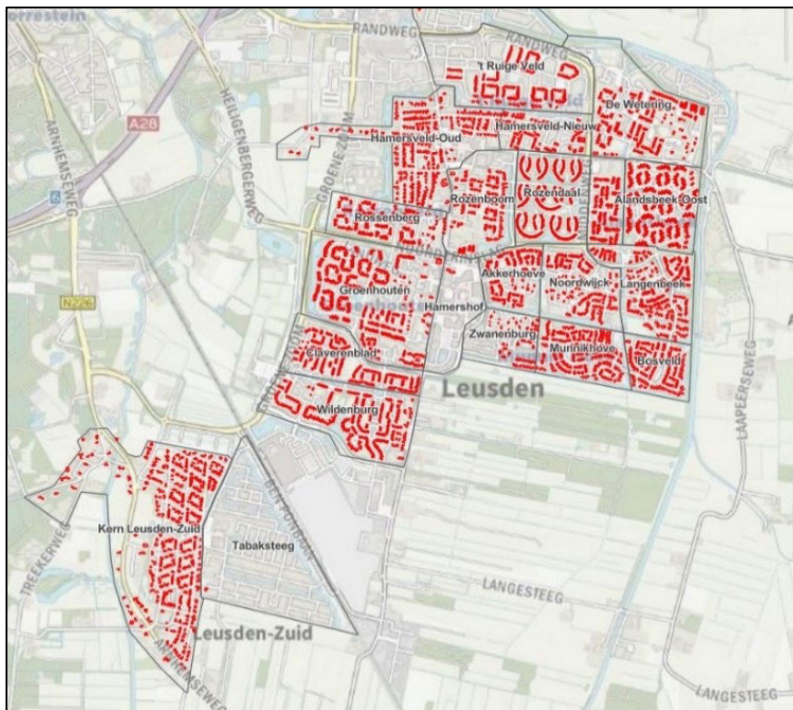
Type isolatie	Tussenwoning of een lage woning	Hoekwoning	Vrijstaande woning
Spouwmuurisolatie			
Spouw < 8 cm	1 klein spouwverblijf per gevel (30x30 cm) <i>Alternatief:</i> 1 vleermuiskast per gevel	1 middelgroot (60x60) en 2 kleine (30x30cm) spouwverblijf per woning <i>Alternatief:</i> 1 klein spouwverblijf per gevel dan wel 1 vleermuiskast per gevel	1 groot (100x100 cm) spouwverblijf per woning <i>Alternatief: 1 middelgroot spouwverblijf en 3 kleine of 1 klein spouwverblijf dan wel 1 vleermuiskast per gevel</i>
Spouw > 8 cm met openingen van minimaal 2 cm breed of toegangen via de dakrand	2 vogelvoorzieningen extra op de compensatie voor het isoleren van een spouw < 8cm diep		
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot niet passeerbaar was voor vogels en vleermuizen			
	Geen compensatieverplichting		
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot passeerbaar was voor vogels en vleermuizen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	2 vogelvoorzieningen per woning		
Er is geen toegankelijke spouw	2 vleermuiskasten en 2 vogelvoorzieningen per woning		
De spouw wordt ook geïsoleerd	2 extra vogelvoorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de spouwmuur, tenzij reeds vogelvoorzieningen waren vereist		
Isolatie van het dak aan de buitenzijde in het geval dat het dak wel geschikt te houden is voor vogels en vleermuizen			
Toegangen van minimaal 35 mm tussen pan en dakrand. Geen vogelschroot onder de eerste drie rijen dakpannen. Tussen isolatiemateriaal en dakpannen dient 35 mm te zitten. De dakisolatie moet aan de randen over een breedte van 50 cm ruw zijn afgewerkt. Betrek bij deze werkzaamheden een ecologische deskundige.			
Isolatie van het dak aan de buitenzijde in het geval dat het dak niet geschikt te houden is voor vogels en vleermuizen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	4 vogelvoorzieningen per woning		
Er is geen toegankelijke spouw	4 vogelvoorzieningen per woning en 1 vleermuiskast per gevel		
De spouw wordt ook geïsoleerd	In totaal 4 vogelvoorzieningen per woning en 1 klein spouwverblijf per gevel	In totaal 4 vogelvoorzieningen plus 1 middelgroot spouwverblijf en 2 kleine per woning	In totaal 4 vogelvoorzieningen plus 1 groot spouwverblijf en 3 kleine per woning
Isolatie van borstweringen			
Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw	Geen extra voorzieningen nodig		
Er is geen toegankelijke spouw	1 vleermuiskast per borstwering		
De spouw wordt ook geïsoleerd	Geen extra voorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de muur		

Type isolatie	Tussenwoning of een lage woning	Hoekwoning	Vrijstaande woning
Binnenmuurisolatie			
Geen compensatieverplichting			
Buitenmuurisolatie			
Geen kieren > 7 mm	Geen compensatieverplichting		
Kieren groter dan 7 mm	1 vleermuiskast per gevel		
Kieren groter dan 20 mm	1 vogelvoorziening per gevel en 1 vleermuiskast per gevel		
Zonnepanelen			
Geen compensatieverplichting			

HET MELDINGSSYSTEEM

Om de werkzaamheden aan te melden bij de gemeente, zodat de werkzaamheden onder de legalisatie van de gebiedsgerichte ontheffing komen te vallen, is een GIS-applicatie ontwikkeld.

GIS-applicatie voor het aanmelden van isolatiewerkzaamheden

Link en code:

Voor bedrijven die de training “Natuurvriendelijk isoleren” met succes hebben afgerond is een inlogcode beschikbaar om toegang te krijgen tot de applicatie. Ook ecologen kunnen de inlogcode ontvangen, voor werkzaamheden aan het dak vanaf de buitenzijde. Deze worden immers niet uitgevoerd door isolatiebedrijven.

Invullen

Bij het openen van de applicatie zijn alle woningen die deel mogen nemen rood gekleurd (dit zijn de grondgebonden woningen in particulier eigendom met een energielabel C tot en met G met een bouwjaar vóór 1992). Door het klikken op een woning, en het invullen van relevante gegevens, wordt de woning ‘groen’ en daarmee onderdeel van de legalisatie van de ontheffing van de gemeente.

Vul in de applicatie de volgende informatie in:

- Type werkzaamheden
- Datum natuurvrij maken (indien van toepassing)
- Datum isoleren of plaatsen zonnepanelen.

De melding dient in de regel 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken te zijn ingediend. Bij zonnepanelen dient dit 7 dagen voorafgaand aan de werkzaamheden te gebeuren. Van deze melding komt geen ontvangstbevestiging.

Bij deze melding moet binnen 24 uur na het natuurvrij maken de volgende fotobewijzen zitten:

- foto's van het natuurvrij maken van de woningen
- een bewijs dat de uitvoerder de training 'natuurvriendelijk isoleren' heeft gevolgd;
- foto's van en toelichting bij de aangebrachte particuliere compensatie.

Zowel de gemeente als de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (hierna: RUD) en provincie hebben toegang tot de GIS-applicatie. De RUD ziet toe op de naleving van de ontheffing door toe te zien op het natuurvrij maken.

OVERZICHT TRAININGSPLICHT EN MELDINGSPLICHT

Het invullen van de applicatie gebeurt voorafgaand aan het:			
Natuurvrij maken van spouwmuur	Isolatie-bedrijf, of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur <i>voorafgaand</i> aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur na natuurvrij maken): 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
Natuurvrij maken omdat de borstwering niet te inspecteren is met endoscoop	Isolatie-bedrijf, of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur <i>voorafgaand</i> aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur): 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
Natuurvrij maken van dak bij buitendakisolatie	Ecoloog	Nee, een ecoloog begeleid de werkzaamheden	Meldingsplicht 48 <i>voorafgaand</i> aan het natuurvrij maken
Natuurvrij maken van ruimten in de muur bij buitenmuur-isolatie	Isolatie-bedrijf of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur <i>voorafgaand</i> aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur na natuurvrij maken): 1. bewijs van deelname training, 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie
Is natuurvrij maken niet nodig, dan gebeurt het invullen van de applicatie voorafgaand aan het:			
Isoleren van muur via de binnenzijde	Isolatie-bedrijf	Nee	Melden voorafgaand aan het isoleren
Isoleren van dak via binnenzijde	Isolatie-bedrijf	Nee	Melden voorafgaand aan het isoleren, inclusief (binnen 24 uur): 1. fotobewijs van plaatsen compensatie (indien nodig)
Isoleren van borstwering in geval deze volledig te inspecteren is met een endoscoop	Isolatie-bedrijf	Nee.	Melden voorafgaand aan het isoleren, inclusief (binnen 24 uur): 1. een 'vleermuisvrij-verklaring', 2. fotobewijs van plaatsen van de compensatie
Het plaatsen van zonnepanelen	Installateur	Nee	Melden 7 dagen voorafgaand aan het plaatsen van zonnepanelen bij hellende daken. Bij platte daken geen meldingsplicht.